…УДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

…уряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 271 (12973)
1969 оной
ноябриин 19,
среда

Сэн 2 мүнгэн

…СР-эй Верховно
…идиумэй Указ

…ЛААН-ҮДЫН
… ДЭРГЭДЭХИ
…ЕНИНИЗМЫН
…ИВЕРСИТЕДЭЙ
…ИЛЭГШЭДЫЕ
…АЙ АССР-эй
… СОВЕДЭЙ
… ХҮНДЭЛЭЛЭЙ
…АГНАХА ТУХАЙ

…нинскэ теори дэл-
… габьяатай байһа-
…дай АССР-эй Вер-
…зидиумэй Хүндэлэ-
…гнаха:
…дий Доржиевичые
… кандидат, доцент,
… кафедрые даагша.
…ья Михайловичые
… эрдэмэй кандидат,
…мир Иосифовичые
… эрдэмэй кандидат,
… Алексей Степанови-
… эрдэмэй кандидат,
… Федор Ильичые—
…эй кандидат, баг-

…СР-эй Верховно
… Президиумэй
… А. ХАХАЛОВ.
…СР-эй Верховно
… Президиумэй
… К. МАСЛОВ.
…оведүүдэй байшан.
…ябриин 17.

—●—

…ССР-эй Верховно
…идиумэй Указ

…НУИЛОВАЕ
…АЙ АССР-эй
… СОВЕДЭЙ
… ХҮНДЭЛЭЛЭЙ
… ШАГНАХА
…ХАЙ

…змын үдэшын
… олон жэл һайнаар
… түлөө КПСС-эй
…комой дэргэдэхи
…ын үдэшын уни-
…арь нүхэр Мануи-
… Николаевнае Буряа-
…ховно Соведэй Пре-
…эй грамотаар шаг-

…СР-эй Верховно
… Президиумэй
… А. ХАХАЛОВ.
…СР-эй Верховно
… Президиумэй
… К. МАСЛОВ.
…оведүүдэй байшан.
…ябриин 17.

—●—

…ССР-эй Верховно
…идиумэй Указ

…ОБЫЛЕВАЕ
…АЙ АССР-эй
… СОВЕДЭЙ
… ХҮНДЭЛЭЛЭЙ
…Р ШАГНАХА
…ХАЙ

…эй болон республи-
…гануудта олон жэл,
…айнь түлөө. 50
…ойнь дашарамдуу-
…аан-Үдын Железно-
…й харюусалгата хү-
…эр Бобылева Алек-
…ае Буряадай АССР-
…едэй Президиумэй
…отаар шагнаха.

…СР-эй Верховно
… Президиумэй
… А. ХАХАЛОВ.
…ССР-эй Верховно
… Президиумэй
… К. МАСЛОВ.
…оведүүдэй байшан.
…ябриин 18.

…ИСТРЭЙ …РШАЛГА

…гүүдэй ба ар-
…артэй дашарам-
…СР-эй Оборонын
…скэ Союзай Мар-
…ечко Совет Ар-
… Федодой сэрэгшэ-
…ю промышленнос-
…шэдые, инженер,
…алуунаар амар-
…даа дайшалха бо-
…скэ бэлэдхэлдэ,
… артиллериин шэ-
…рэлгэдэ шэнэ ам-
…ень хүсэбэ.
…эргүүдэй ба ар-
…рые тэмдэглэн,
… нислэл хото
…юзна республика-
…элнүүдтэ, баатар
…тиллериин 20 буу-
… үгэхые министр

ЛЕНИНЭЙ ҮНДЭР ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой модошо дархашуул И. И. Дыргенов, В. А. Леонов гэгшэд ажалай вахтада жагсажа, мүнөө халаан бүриингөө даабарие 120—130 процент дүүргэнэ. Тэдэнэр жэлэйнгээ түсэб декабриин 5 болотор дүүргэжэ, ерэхэ жэлдэ бүри һайнаар ажаллажа, багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтахаар шиидэнхэй.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ШАХАМАЛНУУД ТАРГАН

ЗАХААМИН. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо мүнөө жэлдэ 268 толгой эбэртэ бодо мал шахагдажа байнхай. Эдэниие дүршэл шадабаритай малшад З. Ардаев, Ц. Раднаев, З. Ганжуров, Ц. Будаев гэгшэд харууһална.

Гүүртын мал шахагдахаһаа урид зунай үедэ тунга ногоон дээрэ бэлшэжэ, шэгнүүрээ нилээд нэмэһэн байна. Намар эртэ мал таряалангай узуур дээрэ, сабшалангай хэнзэ ногоондо бэлшэһэн. Энээнэй һүүлээр мал шахагдажа эхилһэн юм. Мал шахалга эндэ октябрь һара соо эхилээ бэлэй. Иигэжэ эндэхи малшад үнгэрһэн һарада хашараг, буруу бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдэнь дунда зэргээр 700 граммаар нэмээжэ шадаһан байна.

Гүүртын мал энэ һарада бүри һайнаар таргалжа байнхай. Иигэжэ мал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 800—900 граммаар нэмэнэ гэжэ урид тодоруулагдана.

М. ГОНЧИКОВ.

ТҮРҮҮЛҺЭЭР

Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй коллектив эдэ үдэрнүүдтэ эршэтэйгээр ажаллажа байна. Эдэнэр халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэжэ, хүсэтэ локомотивуудые олоор заһабарилан гаргана.

Тус цехэй түрүү бригадир П. Павловай бригадынхид эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, Совет засагай 50 жэлэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Эдэнэр мүнөө Ленинэй үндэр шанда хүртэхын түлөө тэмсэжэ байна. Тиин түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабари байгша оной ноябриин эхеэр дүүргээ. Үнэтэй сэнтэй материал алмаха хэрэгтэ ехэхэн анхарал табина. Энэ алмаһан материалаараа 1970 оной апрелиин 22, 23-да хүдэлжэ, нэгэ электровоз суглуулха зорилго урдаа табинхай.

В. ИВАНОВ,
ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй комсорг.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

АГУУЕХЭ ҺУРГААЛДА ҮНЭН БАЙЛГА

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ВПШ-да теоретическэ конференци болобо

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна дээдэ һургуулиин Ленинскэ аудитори соо ноябриин 17-до нээгдэһэн теоретическэ конференци В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдана.

«Марксизмын һургаалые В. И. Ленинэй саашадань хүгжөөлгэ, баяжуулга» гэһэн темэ конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Совет элитэ эрдэмтэд, хариин айлшад, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ВПШ-гай профессорнүүд, багшанар, һурагшад зал соо суглараба.

«Ленинизм—коммунис ба хүдэлмэришэнэй уласхоорондын тэмсэлэй агууехэ туг» гэһэн түрүүшын элидхэл КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, академик П. Н. Поспелов пленарна заседани дээрэ хээ.

Владимир Ильич Ленинэй нэрэ хэтэдээ мүнхэ байха гээд элидхэлшэ хэлэбэ. Марксизм-ленинизмын һургаалда—агууехэ интернациональна һургаалда үнэн байдаг тула хуушан дэлхэйн хүсэнүүдые иладаг байгаабди, илахашьебди. Элдэб янзын бэрхэшээлнүүдтэй, түүхын элдэб ушаралнуудтай дайралдабашье, саашанхи үе саг марксизм-ленинизмын һургаалда, коммунизмын хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые асарха гээд хэлбэришэгүй этигэнэбди, мэдэнэбди!

Һүүлээрнь ПОРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Түбэй партийна һургуулиин багша, доктор Станислав Стеборовский «В. И. Ленин ба Польшодохи революционно хүдэлөөн» гэһэн элидхэл хэбэ.

Философиин, экономикын эрдэмэй, научна коммунизмын, партийна ба совет байгуулалтын секцинүүд конференци дээрэ эмхидхэгдээ. Марксизм-ленинизмын шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан 70 шахуу элидхэл болон лекци заседанинуудай үедэ шагнагдахаар хараалагдана.

(ТАСС).

АМАРАЙ ЭРЬЕДЭХИ УУЛЗАЛГА

ХАБАРОВСК. (ТАСС). Хабаровскда гастролёор ерээд байһан Венгриин «Чардаш» гэжэ ансамблиин артистнууд Амарай эрье дээрэхи хүшөөгэй дэргэдэ ноябриин 17-до веногуудые табяа.

...1918 оной сентябрьда япон интервентнүүдтэй хамта атаман Калмыковой хархис хасагууд Хабаровск хотодо добтолһон юм. Удамаршынгаа хүндэлэлдэ зорюулан, хасагууд баян бардамаар һайндэрлэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа ха. Венгриин сэрэгэй пленэйхидһээ бүридэһэн оркестр харуул доро туужа асарагдаа. Тэдэ жэлнүүдтэ Венгриин олонхи солдадууд, офицернүүд революциин тала тээшэ болоһон юм. «Бурхан, хаанииe үршөөгыш» гэдэг дууе гүйсэдхэхэ гэжэ сагаантанай захиралта үгэхэдэнь, венгер хүгжэмшэд таһа арсаһан байгаа. Сагаантанай ташуурай эшхэржэ эхилхэдэнь, Амар мүрэнэй эрьедэ гэнтэ «Интернационалай» һүр жабхаланта дуун зэдэлээ бэлэй. Тиихэдэ 16 хүгжэмшэд буудуулан алуулаа һэн.

Алас-Дурна зүгтэхи граждан дайнда хабаадаһан, 77 наһатай интернационалис, Хабаровскда ажаһуудаг Август Франциевич Гольдфингер «Чардаш» ансамблиин артистнуудта, нютагайнгаа хүнүүдтэ энэ ушар тухай хөөрэжэ үгөө.

Амар мүрэнэй эрьеэр ажаһуугшад Венгриин хүгшэмжэдэй баатаршалга тухай дурасхаал нангинаар сахидаг. Патриодуудай алуулһан үндэр эрье дээрэ һүртэй томо скульптурна ансамбль бодонхой. Тус хүшөөгэй дэргэдэ ноябриин 17-до веногууд табигдаа. Лентэ дээрэнь иигэжэ бэшээтэй: «Венгриин баатар хүгжэмшэд —революционернүүдтэ эхэ нютагайнь артистнуудһаа дурасхаалай тэмдэг болгон».

Һонирхолтой уулзалга

Буряадай журналистнууд—«Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд уржадэр Буряадай АССР-эй Статистическа управлениин начальник нүхэр Д-Н. Т. Раднаевтай уулзаа. Нүхэр Раднаев хүн зоной тоое абаха бүхэсоюзна бүридхэлэй удха шанар ба тэрээндэ бэлэдхэлэй ямараар ябуулагдажа байһан тухай тон һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Эндэ сугларһан журналистнууд үнгэргэгдэхэеэ байгаа бүхэсоюзна бүридхэл тушаа олон асуудал табижа, удха түгэс, ойлгосотой һонор харюунуудые абаһан байна.

ХАРГЫ...

КОЛХОЗНИГУУДАЙ СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

Һууриинһаа аяар холо, һая саһанда дарагдажа байһан харгыгаар Иван хүнгэн трактораараа табилуулна. Саһанай бударжа байһан хада мүнөө үдэр үдэшын боро хараан хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ болоһон шэнги. Юумэнэй бүүртүүр харагдажа эхилхэдэ Иван тракторайнгаа фарануудые носообо. Фарануудай гэрэл доро харгы холо хүрэтэр харагдана. Харгы, харгы... Хэзээ дууһаха, хаана хүрэхэ харгыб? Һуурин хүрөөд дүүрэхэ гү?.. Үгы даа. Заха хизааргүй ута. Иван саһанай бүри бамбагараар орожо захалхада тракторайнгаа урдахи шэлнүүдтэ нялдаһан саһа кнопко даража арилгаба. Харгы, харгы... Харгы ямаршье байдаг. Саһатайшье, шабар шабхада дарагдаһаншье, сэбэршье. Энэ сэбэр, түрүүшын саһан дээгүүр шэнээр гараһан харгы. Иван саһан дээгүүр шэнэ харгы гаргажа ябана. Тээ тэрэ һуурин хүрэтэр гү? Үгы даа.

Тракторист энээн тухай бодомжолно. Тоогүй олон харгынууд. Миил юрэ харгы гэжэ байдаггүй. Харгы бүхэнөөр хүн зон ябана, хэрэгүүдые бүтээнэ. Зариманиинь уйтан, нүгөөдүүлынь уужам байдаг. Зүргэ гэжэ байха. Зүгөөр хүн зон үсөөн ябаха. Далда нюуса гэжэ бии. Энээгээр муу муухай сэдьхэлтэй хүнүүд ябадаг. Үсөөхэн хүн. Эдэ бүгэдые Иван Шитин ухаан бодолдоо эрьюулнэ.

Теэд Иванай наһанайнь харгы ямар бэ? Олон байгаа гү? Ямарнууд бэлэй даа? Иван ой ухаандаа наһан соохи бүхы харгынуудаа һэргээнэ.

Иван Шитин балшар багаһаа ажал хүдэлмэриин үнэн сэхэ харгы шэлэһэн. Энэл даа наһанайнь харгы. Хайшаашье годироогүй, сэхэ. Иванай сэдьхэлдэ адли сэхэ.

Теэд энэ харгыгаа хаанаһаа эхилээ бэлэй даа? Иван үшөө бага ябахадаа энээн тухай бодомжолдоггүй һэн. Арбан хоёртой үхибүүн ябахадаа трактор машинын хажуугаар эрьелдэхэ, жолоодоод туршаһайб гэжэ һанаха. Нэгэтэ тракторист хүршэнь Иванда машинаяа жолоодохыень найдаба. Иван иигэжэ эгээн түрүүшынхеэ хүдэр томо машина ябуулхадаа нэн түрүүн харгыда бүхы анхаралаа хандуулаа бэлэй. Тракторынь иигэжэ сэхэ харгыгаар нэгэшье годиронгүй урагшаал тэгүүлээ бэлэй. Эндэл иигэжэ эхилһэн юм даа ажалайнь харгы.

Ажалай харгы. Энэнь мүнөөшье болотор нэгэтэшье хажуу тээшээ годироогүй.

Иван Шитин эдэ бүгэдэ тухай бодомжолжо байтараа холын харгы ой ухаандаа оруулна. Аяар Москва хүрэхэнь. Баһал ажалай. Үнэн сэхэ ажалай харгы. Юрын тракторист Колхознигуудай бүхэсоюзна съездэ ошохо золтой, ажалайнь харгы иимэ хуби заяатай байгаа. Теэд иимэ хүндэтэй зол жаргал тудаһан лэ хүндэ хүртэдэггүй. Иванда иимэ хуби талаан өөрөө ерээ гү?

Нүхэдынь тэрэниие колхознигуудай аймагай суглаанда эльгээгээ. Тэндэһээ колхознигуудай республиканска конференцидэ һунгагдаа. Тиигээд Буряад ороной колхозуудай түлөөлэгшэд артелиин Жэшээтэ Уставай проект зүбшэн хэлсэжэ, баталан абаха бүхэсоюзна съездэ найман делегадые һунгаба. Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой тракторист Иван Максимович Шитин иигэжэ съездын делегат болобо.

Иван Максимович 16 жэлдэ трактористаар хүдэлнэ. Тэрэнэй бүхы наһан түрэл колхозтойгоо холбоотой. Багаһаа хүдэлжэ захалһан. Сэрэгэй албанай һүүлээр баһал колхоздоо бусаа. Трактористые «Искра» колхозойхид ажалша бэрхэ хүн хадань ехэ хүндэлдэг юм. Иван Максимовичые ёhoто колхозник гэжэ хэлсэдэг. Энэ хүмнай хамтын хэрэгэй, хамтын ажалай түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо ябадаг хүн.

...Хабар һэн. Тиихэдэ механизаторнууд газар хахалжа байба. Энэ үедэ шэнэ газар элдүүрилхэ хэрэг гараба. Трактористнуудай олонхинь энэ модо, шулуутай газар хахалха дурагүй.

— Энэ газараа битнэй хахалаагүй һаа, хэн хахалха юм Бидэнэй ха юм даа,—гэжэ Иван трактористнуудтаа ойлгуулаа бэлэй.

Эдэ трактористнуудай дунда гансал өөрыгөө, бэлэн ажал хараад ябадаг хүнүүд бии байгаа бшуу. Тиибэшье һаань, Иванай оролдолгоор энэ газар хахалагдаа бэлэй.

Иван олон түмэн юумэ шашадаггүй хүн юм даа. Хаа-яа дуу гарахадаа, бүхы шуугалдаа даражархидаг. Иимэл хүн. Хэһэн ажал тухайгаашье хөөрэхэгүй. Ажалынь өөр тухайнь хэлээд лэ байдаг.

Нэгэтэ трактористнууд нэжээдээрээ таһаржа, нэгэ поли түргэн болзорто хахалха даабари абаба. Энэ газар дээрэ тарилга хэгдэхэ байгаа. Хахалалгын һүүлээр нэгэ ехэ шаантаг үлэбэ. Дүршэлгүй тракторист иигэжэ загуунаа хэлтэгы татаһан байгаа. Трактористнууд энэ шаантаг хахалха дурагүй. Саг эдихэһээ бэшэ юумэн үгы ха юм. Иван Шитин нүхэдөөрөө хэлсэжэ, энэ шаантаг хахалалсаа бэлэй.

Иимэл хүн юм даа, Иван Шитин. Тэрээн тухай колхозой правлени, хамта ажалладаг нүхэдынь һайн һайханаар дурсажа ябадаг. Энэ зун Иван Максимович үбһэндэ ябахадаа сабшагдаһан үбһэ баал болгон суглуулха түхеэрэлтэ зохёожо, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлээ. Иигэжэ нэгэ трактор тармууртайгаа хамта ажалһаа сүлөөлэгдөө бэлэй. Үнинэй механизатор ажалдаа жэл бүри нэгэ юумэ зохёодог заншалтай.

Һаяшаг колхоздо «Беларусь» маркын шэнэ трактор асарагдаба. Энэ техникэдэ найдамтай эзэн хэрэгтэй. Колхозой правлени энэ шэнэ машиные Иван Максимовичта үгэхэ гэжэ шиидээ һэн.

Энэл даа ажалша хүнэй арюун харгы. Ажалайнь арюун, үнэн сэхэ харгы. Энэ хүн ажалай сэхэ харгыгаар ябажа, Москва хото хүрэхэнь. Тиишэ сэнгэхэеэ, зайхаяа ошохогүй. Иван Максимович Шитин баһал ажалаараа Москва гарахань.

Ажалайнь энэ харгы бүри арюун байгуужа гэжэ холынь замда юрөөе.

Г. РИНЧИНО.

ТҮРЭЛ ОРОН доторнай

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ ҺАЯАР ЭЛЬГЭЭГДЭХЭНЬ

ЧЕРЕПОВЕЦ. (ТАСС). Комсомолшуудай бүхэсоюзна габшагай барилга—Череповецкэ азотно-туково заводто аммиак үйлэдбэрилхэ технологическа линиин түрүүшынь компрессор хүдэлгэгдэжэ эхилбэ. Энэ хүсэтэ агрегат 100 часай туршада иигэжэ туршагдаһан юм. Липецкэ хабсаргагшадай ахалагша прораб Василий Слышко, Чехословакиин «ЧКД—Прага» заводой түлөөлэгшэ инженер Франтишек Бартони гэгшэд эгээн түрүүлэн вахтада жагсаа. Энэ цехтэ табигдаха бүхы компрессорнүүд «ЧКД—Прага» заводто бэлдэгдэһэн юм.

Хабсаргагшад ноябрь һара соо бүхы хүдэлмэреэ дүүргээд, декабрьда бүхы цехүүдтэнь химигүүд, технигүүд дүүрэн эрхэтэ эзэд болохо.

НҮҮРҺЭШЭДЭЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ТУЛА. (ТАСС). Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариһаа гадуур малтан абтаһан түлишэтэй түрүүшын эшелонууд «Ломинцевская» гэжэ 23-дахи шахтаһаа эльгээгдэбэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялганууд болзорһоо урид дүүргэгдээ. Жэлэй эхинһээ хойшо шахтёрнуудай ажалай бүтээсэ 12 процентээр ургаа, нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулһанай ашаар 100 мянган түхэриг алмагдаа.

Нүүрһэ малтан абаха жэлэйнгээ түсэб Москва шадархи бассейнэй үшөө 4 предприяти—6-дахи шахта, «Октябрь-уголь» трестын 53-дахи шахта (Рязанска область), Нелидовскэ уурхайн (Калининска область) 4 ба 7-дохи шахтанууд мүн лэ дүүргээ.

ДАГЕСТАНАЙ ХИБЭС

МАХАЧКАЛА. (ТАСС). Дагестанай Хасавюртовско районой Куруш гэжэ аулда шэнэ фабрика хүдэлжэ эхилбэ. Тэндэ ноохоор, зөөлэн үһэлиг материалнуудаар хибэс нэхэн гаргадаг болохо.

Автономито республикын хибэс нэхэдэг 14 фабрикада 4 мянга үлүүтэй эхэнэрнүүд ажаллана. Тэдэнэй уран гараар бүтээгдэһэн хэрэгсэлнүүд манай орон дотор, мүн хилын саанашье суурхадаг болоһоор үнинэй. Байгша ондо Дагестанай фабрикануудта 150 мянган дүрбэлжэн метр хибэс нэхэгдэхэ.

ГОЁ ЗҮЙЛНҮҮДЭЙ ФАБРИКА

ВИЛЬНЮС. (ТАСС). Игналина хотодо ашаглалгада оруулагдаһан фабрикын коллектив Итовско угалзатуулан оёдог бэлэг сэлэгэй зүйлнүүдые һэргээжэ эхилбэ. Энэ предприяти Литвагай хэдэн зуугаад мэдээжэ уран гартаниие эндэ суглуулаа. Арад зоной дундаһаа шалгарһан уран гартан хуһанай холтоһоор элдэб хэрэгсэл бүтээн бэлдээд, тэрэ продукцияа эндэхи магазинуудта һаядаа оруулхань.

Игналинадахи фабрика «Дована» гэжэ уран һайханай фирмын 7-дохи предприяти болоно.

ЩЕКИНСКЭ ЗЭРЗМЭЛ УТАҺАН

ТУЛА. (ТАСС). Щекинскэ химкомбинадай промышленно-туршалгын цехэйхид хэмэл утаһанай бүхэсоюзна научно-шэнжэлгын институдай мэргэжэлтэдтэй хамта «Комэлонспиралон» гэжэ синтетическэ зэрэмэл утаһа үйлэдбэрилэн гаргадаг болобо.

Энэнь тусхай аргаар гүрэгдэһэн тон нарин капрон утаһануудһаа бүридэнэ. Тиимэһээ элдэб үнгэтэй бүдүүдые нэхэхэ, тэрэшэлэн үзэсхэлэн, гоё һайхан трикотажна бүдүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха арга олгоно.

СОВХОЗУУД—УСТЬ-ИЛИМСНДЭ

БРАТСК. (ТАСС). Усть-Илимтэй зэргэлэн оршодог Невон гэжэ Сибириин урданай тосхон шадар шэнэ газарнуудые ашаглаха Эрхүүгэй трестын оньһожоруулагдамал нүүдэл колонно түрүүшынгээ хүдэлмэри бүтээжэ эхилээ. Колоннын коллектив 10900 гектар бэлшээри ашаглаха, Невонский Подъеланский совхозуудта үйлэдбэриин захиргаанай байшангуудые, байрын гэрнүүдые бариха юм. Усть-Илимскэ районой хойто хубида Кеульский гэжэ үшөө нэгэ совхоз эмхидхэн байгуулхаар хараалагд…

(ТАСС).

Парторганизацинуудай тоосоон ба һунгалта

АЛДУУГАА ДАБТАХАГҮЙ

АХА. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнхэй. Имэ амжалта туйлаха хэрэгтэнь артелиин коммунистнууд ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ тоосоото һунгалтын партийна суглаан дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Тингэбэшье коммунистнууд суглаан дээрээ партийна организациин эмхидхэжэ байһан хүдэлмэриин дутагдалнууд тушаа гол түлэб хэлсэжэ, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа зүбшэбэ.

Ямар дутуу дунданууд байгааб гэбэл, парторганизациин бюро колхозой правлениин ажал ябуулгые һулаар хинан шалгажа байгаа. Хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ партийна ёһоной шанга эрилтэ табигдаагүй байжа, ажахын хүдэлмэри муугаар ударидагдаһан. Юуб гэхэдэ, ниитын мал олоороо һубайрна, түл үсөөн абтаһан байна. Мүн коммунистнууд партийна һуралсалда багаар анхаралай хандуулагдаһание, комсомолой организацие партбюрогой муугаар ударидаһание шүүмжэлээ.

— Залуу үетэние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ парторганизаци анхарха байгаад, ямаршье хүдэлмэри ябуулаагүй,—гэжэ коммунистнууд Д. Мангадаева, Н. Базарова гэгшэд хэлэбэ. Имэ байдалые колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Базаров лаблаһан, комсомолшуудай дунда ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлтын хүдэлмэриин һулаар табигдадаг дээрэһээ партийна организацимнай урганатүй гэһэн байна. Зүгөөр коммунист боложо, партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ ябахаар, ажалдаа жэшээ харуулдаг залуушуулай байгаашье һаань, партийна эхин организацинууд тэдэнэй дунда зохихо хүдэлмэри ябуулнагүй ха юм.

Мүнөө малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһын ороод байхада, малшадай дунда социалис мүрысөөн мууса эмхидхэгдэнэ. Эдэ дутагдалнуудые дахин дабтахагүй гэжэ шэнээр һунгагдаһан партийна бюродо заагдаба. Суглаан дээрэ Ильичэй алдарта ойе угтуулан, зоной дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, абаһан түсэб, уялгануудаа дүүргэхэ гэһэн тодорхой шиидхэбэринүүд абтаба.

В. ГАЛСАНОВ.

ЗҮБӨӨР ШҮҮМЖЭЛЭГДЭБЭ

БАРГАЖАН. Дэрээнэй совхозой коммунистнууд тоосоото һунгалтынгаа суглаан дээрэ парткомой ябуулһан хүдэлмэриин дутагдалнуудые шүүмжэлээ. Илангаяа отделенинүүдэй парторганизацинуудта суглаанууд саг соогоо үнгэргэгдэдэггүй байгаа. Зарим коммунистнууд партийна журам эбдэһэн байна. Энээнтэй хамта, үгэ хэлэгшэд саашадаа экономическа хүдэлмэри һайжаруулха, гүрэнэй зөөри үрихэ, хулгайлха ябадалай мүрыень хааха, ажахынгаа һалбари бүхэнине олзо доходтой болгохо тухайгаа хэлсэбэ.

Малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдэһэн тушаа коммунистнууд анхараа. Юуб гэхэдэ, зарим фермэ, отарануудай байранууд хүсэд дулаалагдаагүй, тэжээл бүйлүүлдэг цехүүд һайнаар заһабарилагдаагүй байһаар. Машина техникын бүтээсэ багатайгаар ашаглагдадаг байдал совхозой экономикын хүгжэлтые нилээд гэдэргэнь татана. Илангаяа, техникэ хадагалалга муу. Хабарай гү, али намарай хүдэлмэриин дүүрэһэнэй һүүлдэ хүдөө ажахын машина зэмсэгүүд эндэ тэндэ эзэгүй орхигдожо, жэбэдэ эдюулнэ. Имэ байдал коммунистнуудай һанаа сэдьхэлые зобоодогынь мэдээжэ.

Тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ партийна комитет профсоюзай организациин хүдэлмэридэ бодото туһаламжа үзүүлжэ, ударидажа байгаагүй гэһэн шүүмжэлэл хэгдэбэ. Коммунистнуудай зааһан дутагдалнуудыень, һанамжа, дурадхалнуудыень анхаралдаа абажа, суглаан дээрэ шухала хэмжээнүүд хараалагдаад, парторганизациин бэелүүлхэ зорилгонууд тодорхойлогдобо.

Д. ГЫРГЕНОВ.

Галина Уженцева Тобольскын техникум дүүргэжэ, манай республикын Баргажанай Адагай загаһанай комбинадта хүдэлмэрилхөө ерэһээр жэл боложо байна. Энэ үе соо комсомол басаган мастерай ажал хүдэлмэритэй һайнаар танилсажа, һайн үрэ дүн туйлана. Тингэжэ нүхэр Уженцева сугтаа хүдэлмэрилдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Уженцева.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

Партиин гэшүүн Владимир Гармаевич Дамбиев Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү мал адуулагшадай зэргэдэ оролсонхой. Энэ нүхэр ниитын мал харууһалгада арбаад жэл соо хүдэлжэ, ажалай һайн дүршэлтэй болоо. Мүнөө энэ нүхэр 130 толгой залуу мал харууһалха зуураа, толгой бүриинь шэгнүүрые үдэртөө 600—650 граммаар нэмээнэ. Үнгэрһэн октябрь һарада хамта дээрээ 57 центнерээр малынь шэгнүүрээ нэмэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Г. Дамбиев.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

100 БУХЫ ДЭЛХЭЙ БЭЛДЭНЭ

ЛОНДОН. ТАСС-ай корреспондент Н. Туркатенко игэжэ дамжуулна:

Европые тойрон, «Шота Руставели» гэжэ теплоходоор аяншалжа ябаһан бүлэг олон совет туристнууд Англиин ниислэлдэ ерэхэдээ, Лондондохи ленинскэ газарнуудта хүрөө. Совет туристнууд библиотекэ соонь В. И. Ленинэй хүдэлдэг байһан Британска музейдэ ороо, Агуу ехэ вождиин түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ эндэ нээгдэхээр бэлдэгдэжэ байнхай. Клеркенвилл Гринэй талмай дээрэхи Карл Марксын нэрэмжэтэ мемориальна музейе тэдэнэр мүн лэ хараа. 37 А номерой байшан соо энэ зуун жэлэй эхиндэ социал-демократическа «Джастис» («Үнэн зүб хэрэг») гэжэ социал-демократическа недели бүри гарадаг хэблэлэй редакци ба типографи байдаг байгаа. Мүнөө энэ гэр һэргээгдээд, хуулиин ёһоор хамгаалагдадаг памятнигуудай списогтэ оруулагдаа. Энэ хэблэлэй главна редактор байһан Гарри Квелч 1902—1903 онуудта большевистскэ «Искра» газетые редактировалхын тулада хүдэлмэрилхэдэнь В. И. Ленидэ өөрынгөө бишыхан кабинедые үгэдэг байгаа.

Парижай коммуна тухай 1903 ондо хүдэлмэришэдэй үмэнэ В. И. Ленинэй үгэ хэлэһэн Лондоной Уайтчепел райондо совет туристнууд хүрөө, Хайтейтскэ кладбищи дээрэхи Карл Марксын хүүр дээрэ венок табяа.

• • •

ВАРШАВА. (ТАСС). Варшавадахи В. И. Ленинэй музей ленинскэ ойн жэлдэ ехэ хүдэлмэри хээ. Дэлхэйн пролетариадай вождиин ажабайдал ба ажал ябуулга тухай хөөрэлдөөнүүд болон лекцинүүдые, Ильичтэ, Польшодо тэрэнэй байлгада зорюулагдаһан нүүдэл выставкэнүүдые, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй габьяата ажал ябуулагшадтай, Польско арадай сэрэгэй ветерануудтай уулзалганuудые эмхидхэнэ. Энэ хадаа ленинскэ ойн урда тээ музейн абажа байһан хэмжээнүүдэй имагтал зарим хубинь болоно гээшэ.

Отвоцкодо—Варшава шадарай бишыхан городто нютагай һургуулинуудай һурагшадай ленинскэ сесси боложо байнхай. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр тэмдэглэхыень уряалан, Варшавска воеводствын бүхы һурагшадта Отвоцко үхибүүд хандаа.

• • •

ТОКИО. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдажа, ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан Фукуока (Кюсю арал) городто болоо. Япондо ленинскэ ойе үнгэргэхэ талаар Японой социалис партиин ЦИК-эй тусхай комитедэй эмхидхэһэл суглаан дээрэ 1500 гаран хүн сугларaa.

«Ленин ба Японой хүдэлмэришэн анги» гэһэн темээр СПЯ-гай ЦИК-эй түрүүлэгшэ Т. Нарита элидхэл хээ. Ленинскэ һургаалай уласхоорондын удха шанар ба өөһэдынгөө шухала эрхып түлөө Японой хүдэлмэришэн ангиин хэдэг тэмсэлдэ ленинскэ үзэл сурталай үзүүлдэг нүлөөн тухай тэрэ хөөрөө. Мүнөөнэй шатада Японой социалис партиин хэдэг бодото ажал ябуулгада ленинизмын угаа ехэ нүлөө үзүүлдэг байһые тэрэ онсолон тэмдэглээ.

«Ленинэй үзэл суртал ба өөр тухайнь» Японой мэдээжэ эрдэмтэ профессор И. Сакисака элидхэл хэһэн байна.

Совет демократи тухай, коммунис общество байгуулха талаар Ленинэй захяа заабаринуудые совет арадай яажа дүүргэжэ байһан тухай СССР-эй Наукануудай академиин гүрэнэй ба хуули ёһоной институдай директорэй орлогшо профессор А. И. Косицынай хэһэн хөөрөөе сугларагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

• • •

СОФИ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ Болгариин бүхы округуудта бэлдэнэ. Тэрээндэ культурын хүдэлмэрилэгшэд үргэнөөр хабаадалсана.

Толбухинска округой уран һайханай бүлгэмүүдэй 150 коллектив ойдо зорюулагдаһан тус-

хай программа бэлдэ[...]
В. И. Ленидэ зорю[...]
зүжэгүүдээр 30 шахуу [...]
на труппа репетици[...]
Революциин вождиин [...]
ба ажал ябуулга тухай [...]
тавкэнүүд клуб, [...]
болон уншалгын [...]
та эмхидхэгдэнхэй. [...]
нин—теоретик ба фи[...]
һэн тематическа ехэ [...]
лэгдэнэ.

«Искусствада В. И. [...]
образ» гэһэн научна [...]
веч городой культур[...]
ябуулагшадай клуб [...]
хай. Видинскэ окру[...]
скэ пятницанууд [...]
тэдэнэй үедэ В. И. Лен[...]
Болгарида ленинскэ [...]
лай илан мандажа [...]
элидхэл ба хөөрэлдөө[...]
хэгдэдэг байна.

«В. И. Ленин ба [...]
ра» гэһэн тематическа [...]
тэ Варнын, Варневск[...]
олониитэ эдэбхитэйгээр[...]

• • •

ОТТАВА. (ТАСС). [...]
бүхы түрүү хүн түрэл[...]
та В. И. Ленинэй түр[...]
жэлэй ойе үргэнөөр [...]
байна. Канадын Комм[...]
ретическэ ба политич[...]
бологшо «Коммьюнист [...]
гэжэ журнал энэ гайха[...]
до зорюулагдаһан [...]
статья толилоо. Лекци[...]
шажа, хуралдаануудые, [...]
нуудые, дискуссинууд[...]
выставкэнүүдые эмхи[...]
нофильмнуудые харуу[...]
дын зөной дунда [...]
һургаалые Канадын [...]
нууд дэлгэрүүлнэ гэж [...]
хэлэгдэнэ. Социальн[...]
эрхэ байдалда ажаһуу[...]
эрхимээр бодомжолон [...]
риальна ба оюун бодо[...]
гуудые өөрынгөө гара[...]
даг ажалшан арадай [...]
таарууга энэ эрх[...]
хубилгаха шухала гэж[...]
шадахаар XX зуун [...]
хүнэй түрэһөөр 100 [...]
бидэнэр тэмдэглэхэбди.

• • •

АДЕН. (ТАСС). В. И. [...]
түрэһөөр 100 жэлэй [...]
дэрлэлгые эмхидхэхэ [...]
миссиие Урда Йемен[...]
Республикын Национал[...]
тын генеральна хүтэлб[...]
сэдхэхы совет байгуу[...]
тухай «Ас-Саури» [...]
сэнэ.

Фронтын харюусал[...]
мэрилэгшэ Али Бааз[...]
толгойлно.

• • •

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС) [...]
Ленинэй түрэһөөр 1[...]
ойдо зорюулагдаһан [...]
мүүдэй неделиин [...]
14-дэ эхилхээ байһан[...]
рамдуулагдан, ниисла[...]
толь» гэжэ кинотеатр [...]
конференци болоо.

Эдэ фильмүүдые [...]
хилнуудай олоор, [...]
хэгдэһэн ушар В. И. Л[...]
совет фильмүүдтэ хүн [...]
һонирходог байһые [...]

• • •

ГАВАНА. (ТАСС). В. И. [...]
түрэһөөр 100 жэлэй ой[...]
даһан хэмжээ ябуулга[...]
бые революциие хамгаа[...]
дүүдэй — өөрынгөө зэрг[...]
он үлүүтэй гэшүүдые [...]
Кубын эгээн томо олон[...]
зацинуудай нэгэнэй [...]
хүтэлбэри хараалан [...]
гайхамшагта ойн хүд[...]
лагдаһан суглаанууд [...]
үнгэргэгдэхэ, дэлхэй [...]
шын социалис гүрэн[...]
шын ажабайдал ба ажа[...]
зорюулагдаһан лекцин[...]
ха, выставкэнүүд эмхи[...]

Революциие хамгаа[...]
дүүдэй соёл суртала[...]
дэлмэрилэгшэдэй нац[...]
лөөн дээрэ энэ түсэб [...]
Ленинскэ ойе Кубада [...]
соёл сурталай хүдэлм[...]
һалбари гэжэ тоологдо[...]

• • •

ТУРКУ. (ТАСС). Ле[...]
линин үнгэргэгдэжэ бай[...]
шарамдуулагдан, «Лен[...]
ставкэ энэ фин гер[...]
«Ленин ба Финлянди» [...]
парламентын депутат [...]
кын нээгдэхэдэ элидхэл [...]
нин тухай кинофильм[...]
неделиин турша соо ха[...]

• • •

БРАТИСЛАВА. (ТАСС) [...]
вадахи В. И. Ленинэй [...]
үдэрнүүдтэ хэдэн олон [...]
ороо. Музейн саг үргэ[...]
зицитай орогшод тани[...]
на. «Искусство ба рев[...]
выставкатай танилсаа. [...]
кинофильмнууд ноябр[...]
нүүдтэ музей соо [...]
мунис ба хүдэлмэриш[...]
тухай хөөрэлдөөнүүд [...]

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ШАНАР ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республика хүдөө ажахын продукци элбэгээр үйлэдбэрилдэг болоhхой. Тиимэшье һаа, малай ашаг шэмэ үшөөл бага.

Һалан һаалишадһаа боложо, һүнэй шанар муудадаг. Жэшээлхэдэ, нэгэ грамм шэбхэ соо 400 миллион бактери байдаг, һүн соо ороһоор үй түмөөрөө үдэжэ эхилдэг. Энээнине хараада абажа, һү һаалиин дүүрэһэн хойно малай байра соохи наг шэбхэ арилгажа, хохир дэбдижэ үгэхэ шухала.

Һү һаахынгаа урда тэжээл тараажа үгөөгүй һаа, һайн, юуб гэхэдэ, тэжээлэй элдэб бактеринүүд баһал һүнэй шанарые муудуулдаг. Үнеэ һаахынгаа урда дэлэнгыень бүлеэн уһаар угаажа, сэбэр, хуурай аршуулаар аршаха ёһотой. Сэбэр сагаан халаад үмдэжэ, гараа арюухан болотор угаагаад, үнеэгээ һааха шухала. Эдэ гуримуудые баримталаа хада һайн шанартай һүнэй абтахань дамжаггүй.

Манай ажахынууд муу шанартай һү гүрэндэ худалдана.

Энэ жэлэй 9 һарын турша соо һү үйлэдбэрилдэг предприятинуудта ехэ гашалангиртай 17294,2 тонно, 30787,7 тонно III бүлэгэй сэбэр бэшэ һүн тушаагдаһан байжа, республикын ажахынуудай гарза 78851 түхэриг болобо.

Һүнэй продукциин шанар дээшэлүүлхын тула Министрнүүдэй Совет энэ жэлэй апрель һарада тусхай конкурс-харалта соносхоһон юм.

Конкурсын үрэ дүнгүүд жэлэй эсэстэ согсологдохо. Мүнөө һүнэй зарим фермэнүүд дээрэхи байра байдал хаража үзэхэдэ, ехэл ядуу ушарнууд тохёолдоно. Жэшээнь, Хэриин ба Мухар-Шэбэрэй аймагуудай фермэнүүд дээрэ һүнэй шанар һайжарнагүй, харин улам доошолоо.

Нёдондоной 9 һарын туршада Хэриин ба Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынууд гашалангиа һү тушааһанайнгаа түлөө тус тустаа 1725—1745 түхэригэй яла түлэһэн юм. Харин энэ жэлдэ эдэ ажахынуудта 2124,2—9224 түхэригэй яла тогтоогдоһон байна.

Эдэ хоёр аймагуудай һаалишад республика соо соносхогдоһон харалта-конкурс тухай дуулаашьегүй байна. Энээндэ үйлэдбэриин управлениин ахалагша зоотехнигүүд нүхэд Цырендоржиев, Торгашин болон ажахынуудай ахалагша зоотехнигүүд зэмэтэй болоно.

Һүнэй шанар шалгаха ёһотой аймагуудай санэпидстанцинууд энэ соносхогдоһон конкурс тухай баһа юушье дуулаагүй байһаар.

Эдэ хоёр аймагууд соо гансал Анаагай совхоз харалгын конкурсдо хабаадалсана (директор Г. Н. Бородин, ахалагша зоотехник Улзытуев). Нёдондо тус ажахы нима конкурсдо хабаадажа, республика соогоо нэгэдэхи һуури эзэлһэн юм. Хориин аймагай Үдын, Дээдэ-Тайлсын, «Георгиевский», Хүрбын болон Мухар-Шэбэрэй бүхы ажахынууд дээрэ ариг сэбэр сахигданагүй. Малай байра соо һү хэдэг амһартанууд угаагданагүй. Наг шэбхын үнэрөөр нэбтэрһэн, харалшаһан, нойтон марли үлгөөтэй байдаг.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» гэжэ колхоздо (түрүүлэгшэ нүхэр Белоусов, ахалагша зоотехник нүхэр Карпов) бүришье муу байдал үзэгдэнэ. Эндэ һү хадагалха, тушаажа абаха байра байхагүй. Гадна 2-дохи МТФ дээрэ малай байра үбэлжэлгэдэ бэлэн бэшэ, үнеэдээ һаахадаа хэрэглэхэ халуун уһагүй.

Тус хоёр аймагай нэгэшье ажахы зунай үедэ һү хүргэхэ мүльһэ бэлдэжэ абаагүй һэн, хүйтэн булаг, горходой хүйтэн уһан соо һү табиха газаргүй байшоо. Һүнэй шанар тухай эндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй һанаагаа зобологгүй байһашинь элитэ.

Жэлһээ жэл ошохо бүри һүнэй шанар дээшэлүүлхэ тушаа эрилтэ улам шангадажа байна. Гүрэнэй бүхэсоюзна ГОСТ-до «Үнеэнэй һү» гэһэн стандарт баталан абтагдаа. Һүнэй шанараар сэнгынь тогтоогдохо юм.

Мүнөө малай үбэлжэлгэ эхилбэ. Бүхы һаалишад һүнэй шанар дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ ороложо, конкурсын үрэ дүнгүүдэй согсологдохо үедэ түрүү нүүри эзэлхын түлөө оролдохо зэргэтэй.

В. СТЕПАНОВА,
хүдөө ажахын продуктнуудай шанар шалгаха гүрэнэй инспекциин ахалагша инспектор.

ЭРХЭТЭН БАЙХА УЯЛГАТАЙШ!

Би зундаа аймагайнгаа колхоз, совхозуудаар һайсахан ябажа үзөөб. Эртүүр, хониной нооһо хайшалха халуун саһа соогуур, хайшалалгын пунктнуудта олонхинь эдиршүүл—найман жэлэй болон дунда һургуулинуудай һурагшад хүдэлжэ байдаг һэн. Тэдэнэр оньһон машинаар хониной нооһо ядамаргүйгөөр хайшалха.

Сэхыень хэлэхэдэ, ямаршье ажал эдиршүүлэй хабаадалгүйгөөр бүтээгдэдэггүй гэхэб. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ үедэшье, үбһэ хуряалгадашье һурагшад олоороо хабаадаа. Хоёр мянгаад центнер набшаһата тэжээл үхибүүдэй гараар бэлэдхэгдээ.

Тиимэһээ аймагай түб дээрэ октябрь соо үнгэргэгдэһэн һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай суглаан дээрэ хэһэн юумэн тухайгаа тоосоһон элидхэлнүүдые шагнахадаа, би гайхаагүй һэм. Ондоо байха аргаьгүй гэжэ үнинэй мэдэһэн байгааб.

Ямар тоо, баримтанууд элидхэл, тоосоонүүд соо дурсагдааб? Хаража үзэе. Зунай амаралтын үедэ 2500-һаа үлүү һурагшад—комсомолшууд болон пионернүүд колхоз, совхозуудта, һургуули шадарайнгаа участогуудта хүдэлөө. Тэрэ тоодо гурбан зуугаад хүн мал ажалда ябаа: олон басагад—һаалишадаар, хүбүүд—үхэр адуулагшадаар. Мүн 112 хүн (ахамад классуудайхид ааб даа) тракторист, сеяльщик, слесареэр хүдэлөө.

Хэды олон эдиршүүл куузику гэжэ шэнэ ургамалай тарилгада хабаадаа гээшэб!

Суглаанай забһарлалгын үедэ хүүгэдэй гараар хэгдэһэн юумэнүүдэй выставкэ харагдаа. Ханын хажуугаар жэрьһэн тагууд дээгүүр шүүһэ бушхама улаан помидорнууд, «томо гэдэһэтэй» куузику, элдэб сортын үгэрсэ табяатай байгаа. Эдэние эдир гарнууд ургуулаа.

Түмэрэй хаядаһа суглуулһан тухай тоо, баримтанууд угаа һонирхолтой. Жэшээнь, Комсомольскын найман жэлэй һургуулиин пионернүүд арбан табан тонно хара ба үнгэтэ түмэр суглуулаа. Нарһатын дунда һургуулиинхид гушан долоон тонно түмэр тушаагаа. Тиихэдээ манай аймагай һургуулинуудай комсомолшуудай ба пионернүүдэй түмэр суглуулха талаар республика дотороо нэгэдэхи һуури эзэлһэниинь гайхалгүй.

Эгээл һайшаалтай юумэн гэхэдэ, үхибүүд һайн дураараа хүдэлнэ бшуу. Һайн дуранай ажал хүдэлмэри хододоо урагшатай байдаг ха юм. Жэшээнь, Иисэнгын дунда һургуулиин һурагша Николай Цыбанов һайн дураараа нооһо хайшалалгада хабаадаа. Үдэр соо Николай 50—56 толгой хониной нооһо хайшалдаг һэн. Тиигэжэ һурагша Цыбанов нооһо хайшалалгаар Иисэнгын совхозой чемпион болоо.

Хүдөө ажахыда эрхимээр туһалһанайнь түлөө Нарһатын дунда һургуулине Ярууны үйлэдбэриин управлени болон аймОНО МТЗ-50 тракторaap шагнаа. Хоёрдохи шанда (600 түхэриг) Гүндын дунда һургуули хүртөө. Комсомольскын найман жэлэй һургуули гурбадахи шан абаа. Үшөө жараад гаран һурагшад элдэб үнэтэ бэлэгүүдээр, аймОНО-гой, ВЛКСМ-эй райкомой грамотануудаар шагнагдаа.

Гэбэшье комсомолшууд, пионернүүд һургуулида һуража байһан жэлнүүдһээ эхилээд, ажалда дүршэхөөр бэеэ бэлдэхэ ёһотой. Тиимээр тэдэнине хүмүүжүүлхэ уялгатайбди. Юрэдөө, хүүгэдые багаһаань эхилээд, «хара хүдэлмэриие» хүндэлдэг байхаар һургаха гээшэ гүнзэгы удха шанартай.

«Эрхэтэн байха уялгатайб» гэһэн бодол эдиршүүлэй ухаан бодолдонь шэнгэһэн байхадаа, тэдэнэр хожомоо эрхим хүнүүд болохонь һэжэггүй. Энээнине юундэ дурдаабши гэхэдэ, ямаршье ажал хэхэдээ, гансал шан абахын гү, али магтуулхын тула бэшэ, харин хэһэн юумэнни олондо туһатай байһай гэһэн хүсэл сэдьхэл соогоо бөөмэйлөө һаа, эдир хүн моральна харюусалгаяа ойлгоо гэхээр шуу. Тиимэһээ би эдиршүүлдэ хандан, тус тэмдэглэлээ «Эрхэтэн байха уялгатайш!» гэжэ нэрлээ һэм.

Ц. ВУДАЕВ,
ВЛКСМ-эй Ярууны райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

КУЙБЫШЕВСКА ОБЛАСТЬ. Алакаевка тосхондохи В. И. Ленинэй гэр-музей. Энэ Ульяновтанай бүлэ 1889—1893 онуудай зунай һаранuудта ажаһуuһан юм.

ТАСС-ай фотохронико.

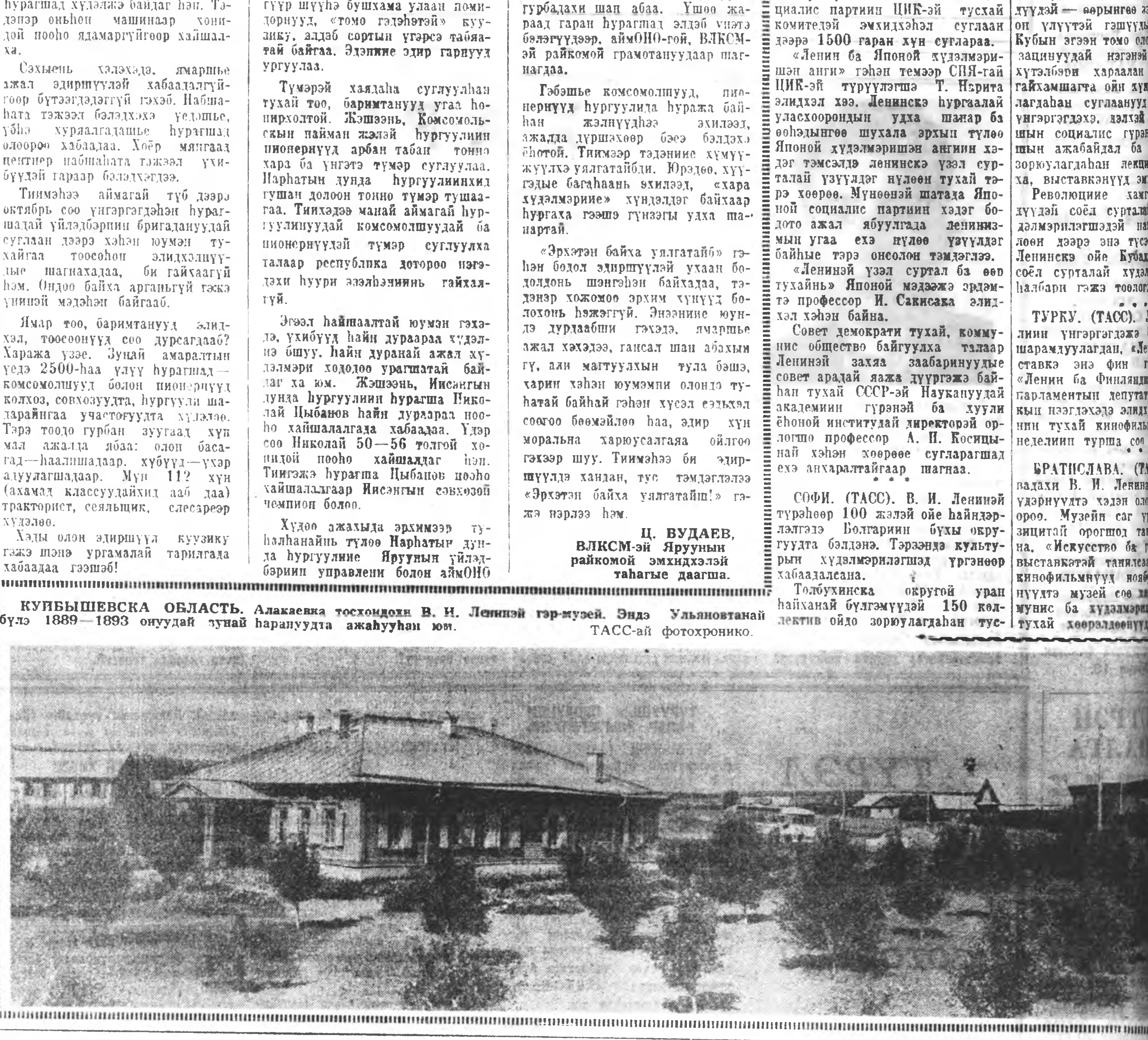

НЭГЭДЭХИ МОРИТО АРМИИН
[Б]ИДХЭГДЭҺЭЭР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

РЕВОЛЮЦИИН ХУРСА ҺЭЛМЭ

...тэ Нэгэдэхи Морито ...эй ой байгша оной ...э гүйсэхэнь. Тус ар... дайнай эгээн хүшэр ...И. Ленин эмхидхэһэн ...түүхэдэ эгээн түрүү...эй, түргөөр залан та... сэрэгшэдэй нэгэдэлые ...да социалис Эсэгэ ...эн хамгаалха хэрэгтэ ...байгаа. Армиие ко... М. Буденный, РВС-эй ...Ворошилов, Е. А. Ща...эо бүридэн. реввоенсо...гэйлһон байна.

...енын Морито корпу...дахи кавалерийскэ ди...ёо эльгээгдэһэн кава...ри дивизи Нэгэдэхи ...бүридэлдэ оролсоо ...ь кавалерийскэ 14-...орин сэрэгшэдэй тус...алкоор нэмэжэ, авиа...непоезднууд болон бу...стьнуудаар шангадхаг...антанай эзэрхэг тү... сэрэгэй бүлэгүүдые ...Нэгэдэхи Морито ар...үргэ дүүргэхэ хуби ...

...шанга жэлнүүдтэ Де...залуу Совет респуб...аюул тохёолдуулдаг ...дай олон тоото морин ...үүд болон корпусууд ...эдэй тоодо оролсодог байгаа. Сагаантанай сэрэгэй командовани Морито сэрэгэй арга боломжые хүсэдөөр хэрэглэн, манай сэрэгшэдэй ара ба хажуу талаһаань хүлеэгдээгүй сохилтонуудые хэдэг һэн. Энээнэй ашаар Деникин 1919 оной намар Воронеж, Курск, Орел эзэлжэ, Москвада дүтэлэн ерэһэн байна.

Нэгэдэхи Морито сэрэг сагаантанай сэрэгшэдэй добтолхо замые хааха ёһотой байгаа. Тэрээндэ Урда фронтын дайн сэрэгэй дайшалхы бүлэг байһан туладань Донбасс ба Ростов хотые гагалан, сагаантанай «Добровольческо» ба Донско арминуудые һалгааха, тэдэниие гэдэргэнь сухарюулангүйгөөр, хуби хубяарнь бута сохихо гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Дайсанда удаа дараалан хүсэ ехэтэ сохилтонуудые хэхэ зуураа, Нэгэдэхи Морито арми Валуйки хотын хойто талада манай армиин зүүн талаһаань сохилто хэхэ һанаатай дайсанай Морито бүлэг сэрэгшэдые бута сохиһон байна. 1919 оной декабриин 16-да, харин декабриин 20-до Хойто Донец мүрэн дээгүүр сагаантанай морин сэрэгшэдэй һалан гаража ябахада тон шанга сохилто хэһэн, теэд һүүлээрнь Рубежная, Лисичанска гэжэ тосхонуудые эзэлээд, Донбасста хүрэжэ ерэһэн байна.

Генерал Улагайн Морито гурбан корпусуудай, Бахмут районой ябаган сэрэгшэдэй хоёр дивизиин хүсөөр декабриин эсэстэ сохилто хэхэ гэһэн Деникинэй һэдэлгэнь урагшагүйдөө. Нэгэдэхи Морито арми хоёр тээһээ уулзалдаһан дайнай эрхэ байдалда эрхим һайнаар сэрэгээ хүтэлбэрилэн, нэмэжэ үгтэһэн ябаган сэрэгшэдые, пулемедууд, артиллери болон бронепоезднуудаа шадамараар хэрэглэжэ шадаһанайнгаа ашаар энэ добтолгыень амжалтатайгаар болюулаад, Бахмут хотые, Попасная гэжэ түмэр харгын пунктые эзэмдэн абаһан байна. Харгы замдаа эсэһэн байбашье, Морито арми амжалтатайгаар урагшаа дабшажа үргэлжэлһэн, тиин декабриин 30-да Горловко хотые, тиигээд 1920 оной январиин 1-дэ Илавайская хотые эзэлээ.

Тиигэжэ Донецкэ бассейн—ороной нүүрһэнэй ба промышленна шухала бааза—дахинаа Совет засагай гартэ ороһон байна. Донбассые сүлөөлхэ үедэ партизанска ябуулгануудые дайсанай ара талада ажалшад хэжэ, эдеэ хоолоор хангажа, манай сэрэгшэдтэ ехэ туһа хүргэһэн юм. Олон тоото шахтёрнууд Морито армиин дайшалхы зэргэдэ оролсожо, эрэлхэг зоригтой сэрэгшэд болоһон түүхэтэй.

Нэгэдэхи Морито армиин Донбасста хэһэн дайшалхы ябуулганууд тэрээндэ эгээн түрүүшын туршалга боложо үгоо. Теэд тэрэ туршалгаяа амжалтатайгаар барижа гараа.

Дайсанай мүрөөр мүшхэн, Нэгэдэхи Морито арми һүүлээрнь Таганрог, удаань шанга тулалдаанай тэмсэлээр Нахичевань хотые, тэрэшэлэн январиин 9-дэ Ростов-на-Дону хотые эзэлээ.

Сагаантанай тала баримталдаг полягуудай Киевскэ бүлэгые бута сохиһоной һүүлээр Нэгэдэхи Морито арми стрелково 45-дахи дивизитэй, Г. И. Котовскиин кавалерийскэ бригадатай хамта хүсэтэ добтолгонуудаа саашадань үргэлжэлүүлэн, дайсанда хэдэ хэдэн шанга сохилтонуудые хэжэ, Новград-Волынский, Ровно, Дубно, Радзивилов болон бусад хотонуудые сүлөөлөөд, август һарада Львов хотодо дүтэлэн ерэһэн байна.

Нэгэдэхи Морито арми 1920 оной сентябрьда генерал Врангелиин хүтэлбэрилдэг сагаантанай сэрэгшэдые бута сохилгодо хабаадахын тула дары түргэнөөр Урда фронт эльгээгдэһэн байгаа. В. И. Ленин Морито армиин Реввоенсоведтэ октябрь һарада иимэ телеграммаар хандаһан байна. «Врангель частьнуудаа дүтэлүүлэн асаржал байна. Тэрэ Крымдэ хоргодохо һанаатай байжа магад. Тэрэниие миин орхихо гээшэ тон ехэ гэмтэ хэрэг болохо. Энэ болохоёо байһан добтолгын амжалта Нэгэдэхи Зэбсэгтэ армиһаа нилээд ехээр дулдыдаха байна. Нэгэдэхи Морито армиие элсүүлэн табихын тула эгээн шанга баатарлиг хэмжээнүүдые абахыень РВС-дэ дурадханабди. Совнаркомой түрүүлэгшэ **Ленин**».

Вождиин захиралта дүүргэгдэһэн бэлэй. Нэгэдэхи Морито армиин частьнууд октябрь һарын һүүлээр Днепр мүрэниие гаталжа, дайшалхы ябуулгануудай түсэбтэй зохилдуулан, дайсанай ара тала тээшэ шэглэн зориһон юм. Октябриин 30-да Врангелиин сэрэгшэдэй Крым тээшэ сухарихa замынь хаагдаһан байгаа. Дайсанай сэрэгшэд сошордомо шанга байдалда ороходоо, зугадан тэрьелхэ аргала бэдэрээ бэлэй.

Врангелиин гол хүсэнүүдэй сохилтонуудые бэедээ даажа абаһан Нэгэдэхи Морито армиин баатарлиг дивизинүүд энэ шуһата шанга байлдаануудай үедэ хэтэдээ мартагдашагүй алдар сууда хүртэһэн, харин 6-дахи кавалерийскэ дивизидэ «Чонгарская» гэжэ хүндэтэ нэрэ олгогдоһон байна.

Хатуу шанга байлдаанай болоһоной ашаар Врангелиин хүтэлбэрилдэг сагаантанай сэрэгшэд ноябриин 17-до эсэслэн бута сохигдоһон байна. Саашадаа Нэгэдэхи Морито армиин частьнууд Украинада, Хойто Кавказда, Дунда Азида бандидуудтай амжалтатайгаар тэмсэһэн байна.

Нэгэдэхи Морито арми өөрынгөө зэргэнүүдтэ хэдэн олон эрхим гэгшын командирнуудые хүмүүжүүлжэ, тэдэнэй дайшалхы хэрэгүүдынь Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй алдар суу ба эрэлхэг зоригой түүхэдэ алтан хуудаһаар бэшүүлжэ ороо. Кавалерийскэ дивизинүүдэй суута начальнигууд С. К. Тимошенко, О. И. Городовиков, А. Я. Пархоменко, Ф. М. Морозов, Ф. М. Литунов, И. Р. Афанасенко энэ тоодо оролсоно. Кавалерийскэ бригаданууд болон полкнуудай командирнууд Колпаков, Сердич. Горячев, Патоличев, Рябышев, Алаухов, Чеботарев, Мироненко. Книга. Чекунов, Стрепухов, Разумовский, Дундич, Гончаров, Поцелуйко, Селиванов, Романенко, Колесов, Черевиченко болон бусад урган тодорһон байгаа.

Улаан армеецүүдтэй хамта дайшалхы тэмсэлэй хүшэр хүндэ байдалые дабажа гараһан эхэнэрнүүдэй дунда эрэлхэг зоригто пулеметчицанууд, Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан П. Кузнецова, А. Агапова бии. Бусад оронуудай түлөөлэгшэд —сербүүд, венгрнүүд, немецүүд, полягууд, чехүүд, ба болгарнууд мүр мүрөө зэргэсүүлэн, Нэгэдэхи Морито армиин зэргэдэ ябажа, өөрынгөө интернациональна уялгые дүүргэһэн юм.

Нэгэдэхи Морито арми В. И. Ленинэй анхарал оролдолгые хододоо мэдэрдэг бэлэй. Ленинэй даабаряар, партиин ЦК-гай даабаряар Урда фронтын Реввоенсоведэй гэшүүн И. В. Сталин, ВЦИК-гэй түрүүлэгшэ М. И. Калинин тус армиин полкнууд болон дивизинүүдтэ оло дахин ошоһон. Реввоенсоведтэ бага бэшэ туһаламжа үзүүлһэн. Нэгэдэхи Морито армиин дайшалхы бэлэдхэлтэй. мүн тэрэнэй сэрэгшэдэй эрэлхэг зоригтой, шэн габьяатай, түгэс бэлэдхэлтэй, илалтада этигэдэг байхын тула бүхы юумэ хэдэг байгаа.

Нэгэдэхи Морито армиин дайшалхы зам совет арадай ажабайдалда, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ мүнхэ мүр сараа үлөөнхэй. Тэрэ армиин зэргэдэ хүмүүжүүлэгдэһэн офицернүүд, генералнууд, маршалнууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ дайсаниие илаха хэрэгтэ хэлэшэгүй ехэ хубитаяа оруулһан байна. Нэгэдэхи Морито армиин бэелүүлһэн дайшалхы ябуулганууд граждан дайнай жэлнүүдтэ мүндэлһэн Совет сэрэгэй искусствые нилээд баяжуулаа.

Нэгэдэхи Морито армиин мүнхэ баатаршалганууд болон дайшалхы ябуулгануудынь мартагдаагүй. Морито армиин дайшалхы ябуулганууд Совет Армиин сэрэгшэдэй, бүхы совет хүнүүдэй ухаан бодолдо олон жэлэй туршада хадуугдажа, эрэлхэг зоригтойгоор, шэн габьяатайгаар албa хэхыень зоригжуулагша үльгэр жэшээ боложо үгэдэг.

П. СЛУЧЕВСКИЙ,
Генерал-майор, 14-дэхи кавдивизиин политотделэй начальник байһан.

[ЗЭ]Р—РАКЕТНЭ СЭРЭГҮҮДЭЙ БА АРТИЛЛЕРИИН ҮДЭР

[...]ХЭ ОРОНОЙМНАЙ ҺҮРТЭ ХУЯГ

А. ШЕВЦОВ,
Ракетнэ сэрэгүүдэй главна штабай начальник, генерал-полковник, Советскэ Союзай Герой

...сэрэгүүдэй ба артиллеристнүүдэй ...совет арад, армиин бо...сэрэгшэд һайндэрлэжэ ...Ленинэй түрэһөөр 100 ...үргэнөөр бэлдэжэ, ...съездын түүхэтэ ...ые амжалтатайгаар ...айһан эрхэ байдалда ...һайндэр тэмдэглэгдэ...

...э түдам манай Эхэ ...бүри хүсэтэй болоно. ...номико шэнэ шатада ...совет хүнүүдэй мате...үүн бодолой эрилтэ хэ...бүри хүсэдөөр хангаг...ис партиие тойрон ...һан совет арад ленин...аар коммунизмын шэ...д тээшэ найдамтайгаар

...ланууд, шэнэ комму...байгуулгаар манай зо...үльгэр жэшээ империа...бүри ехээр галзууруул...хүн түрэлтэнэй ...то дайсан байгаа, бай...ниие Вьетнамда США-...истнуудай хэжэ бай...алгын дайн байл...дуудта эсэргүүгээр ...ээн эзэрхэг түримхэй Баруун Германиин ...эрмэлзэдэг этэгээдүү...түримхэй һанаашалга...эли тодоор харуул...

...ба коммунизм бай...арадуудай нэгэдэл ...ны нягта жагсаалые ...маанадай эмхиие ал...улада империалистнууд ...ю сэзрлэнэгүй. Импе...хид Советскэ Союзда, ...нэгэдэлэй оронуудта ...орохо түсэбүүдые

...байдалда Коммунис ...етскэ правительство эб ...арадуудай аюулгүй ...ые шууд сэхээр хам...найй Эхэ ороной өө...ха хүсэ шадалые эр...гэдэ байлгадаг байгаа, байлгаха. Манай про...и элитэ ехэ амжалта...ба техникын туйлалта...хэрэгтэ, тэрэ тоодо ...хүгжөөлгэдэ, тэрээ...хэлэй Совет Зэбсэгтэ ...хангалгада шанарай та...э хубилалта хэхэ арга

...зорилго дүүргэхэ ...үүд манай партиин ба ...ын оролдолгын ашаар ...най өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалай үндэһэ һууринь болонхой. Эдэ сэрэгүүд коммунизм байгуулагшадай амгалан ажалые найдамтайгаар хамгаалдаг һүртэ халхабша, дэлхэйн шэнэ дайн байлдаа һүжэрөөхые эрмэлзэдэг эзэрхэг түримхэйшүүлэй зам дээрэхи түгэлдэр һаад хаалта боложо үгэнэ.

Эхэ ороноо хамгаалхын түлөө байлдаануудта алдаршаһан угаа ехэ дайшалхы дүй дүршэлтэй, баялиг заншалтай частьнууд үндэһэлэн ракетнэ частьнууд байгуулагдаа. Тэдэнэй нилээд олонойнь дайшалхы тугууд дээрэ Ленинэй, Улаан Тугай, Суворовой, Кутузовай орденууд толотон харагдадаг.

Стратегическэ зорилго дүүргэхэ ракетэнүүдэй анха түрүүн Улаан талмай дээгүүр гараһан мартагдашагүй үдэрһөө хойшо тиимэ ехэ саг үнгэрөөгүй. Тэрэ үдэрһөө хойшо үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо ракетнэ сэрэгүүдэй дайшалхы техникэ эли бодоор хубилаа. Энэ хадаа манай сэрэгэй парадуудай болоходо эли тодоор харагдадаг. Өөрөө ябадаг түхеэрэлгэнүүд дээрэ тодхогдоһон дундуур зайда һүрэдэг ба түби хоорондын ракетэнүүдээр зэбсэглэгдэһэн подразделенинүүд стратегическэ зорилгонуудые дүүргэхэ ракетнэ сэрэгүүдэй жагсаалда хабаадалсадаг. Шэнэ үрэ ехэтэй түлишөөр хүдэлдэг түби хоорондын гурбан шататай ракетэнүүд талмай дээгүүр гарадаг. Эдэ ракетэнүүдээр угаа түргэнөөр. элдэб газарһаа буудажа болохо байна. Сэрэгэй парадай түгэсхэлдэ эгээн лэ түгэлдэр ехэ хүсэтэй дайшалхы ракетэнүүд гарадаг заншалтай. Эдэнэр ядерна һомонуудые бүмбэрсэг дэлхэйн ямаршье хубида хүргэжэ шадаха юм.

Совет стратегическэ ракетэнүүд тон мэргэн, тудахаар хараалагдаһан юумэнүүдые эгээн лэ бүрин хүсэлөөр усадхажа шадаха байна. Түби хоорондын совет ракетэнүүдые нэгэтэ бэшэ табихада, тэдэнэр хараалһан юумые угаа мэргэнээр тудадаг байна бшуу. Угаа түргэн ниидэлгыень хүсэд ами аминдань залан шэглүүлхэ аргатай байһан дээрэһээ тэдэниие ракетэһээ хамгаалха оньһото түхеэрэлгэнүүд барин усадхажа шадахагүй гэхэдэ болоно.

Тиимэ болохолоороо, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй эгээн лэ түгэлдэр хүсэтэ түхэлынь болгошо совет ракетнэ сэрэгүүд мүнөөнэй дайнда гол зорилгонуудые шиидхэхэ үүргэтэй. Манай ракетнэ частьнууд хододоо дайшалхы ёһоор дежурлажа, хүсэд зэһэнги бэлэн байдаг дээрэһээ, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ асари ехэ хүсэтэй сохилтонуудые ямаршье үедэ хэжэ шадаха байна.

Стратегическэ зорилго дүүргэдэг ракетнэ сэрэгүүд сохилтын гол ядерна хүсэнэй үүргые дүүргэхэ гэжэ тоолодог болобошье, совет сэрэгэй эрдэм наука хадаа эзэрхэг түримхэйшүүлые хүсэдөөр илахын тулада бүхы түхэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хамтаараа ябуулга хэхэ шухала байһые хараадаа абадаг. Иимэһээ самолёдуудай, уһан дээгүүр ба доогуур тамардаг корабльнуудай, танкнуудай, артиллериин дайшалхы шанарынь таһалгаряагүйгөөр дээшэлүүлэгдэжэл байдаг.

Сэрэгүүдые техникээр зэбсэгжүүлгын угаа ехэ удха шанартай байбашье, дайнай үедэ гол хүсэниинь хүн байһан зангаараа гэжэ манай парти тоолодог. Мүнөө үе сагай дайн байлдаанай эрхэ байдал, ракетно-ядерна буу зэбсэгэй байгууламжын ба тэдэниие ашаглалгын онсо өөрэ шэнжэнь сэрэгшэд ракетчигүүдэй дайшалхы дадалда, морально-политическэ ба дайшалхы шэнжэ шанарта тусгаар ехэ эрилтэ табина.

Стратегическэ ракетнэ буу зэбсэгүүдэй сэрэгшэд-ракетчигүүдэй найдамтай ба шадабаритай гарта байдагаар совет хүнүүд омогорхожо шадаха байна. Эдэнэр хадаа эрдэм, болбосорол ехэтэй, коммунизмын үзэл сурталда хүсэд үнэн сэхэ, социалис Эхэ орондооо хизаарлашагүй дуратай сэрэгшэд болоно.

Парти, правительствын оролдолгын ашаар ракетнэ сэрэгүүд Эхэ орондоо хизаарлашагүй үнэн сэхэ, эрхим һайн бэлэдхэлтэй кадрнуудтай болонхой. Офицернүүд-ракетчигүүдэй 75 үлүүтэй процентнь инженернэ ба техническэ эрдэмтэй сэрэгшэд юм. Офицернүүд ракетнэ техникые тон һайнаар шудаланхай. Офицернүүдэй 80 гаран процентнь классна мэргэжэлтэй, хадһаа олониинь — нэгэдэхи ба хоёрдохи классай мэргэжэлтэд болоно.

Ракетнэ сэрэгүүдэй личнэ составай 90 гаран процентын коммунистнууд ба комсомолшууд байһан баримта совет ракетчигүүдэй политическэ ушар ёһо һайн мэдэлэг байһые юунһээшье үлүүгээр харуулна бэшэ аал даа. Тэдэнэр бүхы личнэ составта элсүүлэн эмхидхэхы нүлөө үзүүлнэ, дайшалхы дүй дүршэлэй үедэ бии болон гараһан бүхы шэнэ, түрүү юумэнүүдые дэмжэнэ, тэдэниие бүхы сэрэгшэд-ракетчигүүдэй шадабари болгоно.

Һайндэрнүүдые тусгаар дэмжэлтэтэйгээр, ажалдаа эрхим үрэ дүн туйлажа, угтадаг һайн һайхан заншал манай арадай дунда дэлгэрэнхэй. Энэнь сэрэгшэд-ракетчигүүдэй һайн заншалынь бололсоно. Дайшалхы шадабаряа таһалгаряагүйгөөр нарижуулан һайжаруулхын түлөө социалис мүрысөө бүри ехээр дэлгэрүүлэн, тэдэнэр өөһэдынгөө һайндэрые угтажа байна.

Коммунис партиие ба Совет гүрэниие байгуулагша, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө социалис мүрысөөн бүхы Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дотор, тэрэ тоодо ракетнэ сэрэгүүдтэ, артиллеридэ мүнөө улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Дайшалхы бэлэдхэл ба алба хэхэдээ сэрэгшэд ехэ эдэбхи хэшээл гаргахаһаа гадна, комсомолшууд ба залуушуул ленинскэ үзэл сурталай теоретическэ зохёолнуудые бүри ехэ һонирхолтойгоор шудална.

Хэршье ехэ амжалта туйлаашье һаа, энэ хадаа һанааеымни амарuулха ёһогүй гэжэ ракетчигүүд ба артиллеристнүүд ойлгоно. Ленин ингэжэ онсолон тэмдэглээ һэн: «Горитойхон дай хэхэ сэрэгэй бэлэдхэл һайнаар гарахын тулада гэнтэ урагшаа дугташалга, уряа ба дайшалхы лозунгнууд хэрэгтэй бэшэ, харин удаан саг соо. үсэд шанга оролдосотойгоор, журам ехэтэйгээр бултандаа хүдэлхэ хэрэгтэй». (Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, 36-дахи том, 325-дахи хуудаһан).

Партитай, арадтай таһаршагүй нягта холбоотой арми ба флот нэгэн ниитэ, бүхэли совет бүлэ болоно. Энэ хадаа социализмын ба коммунизмын туйлалтануудые хёрхоор хамгаалжа байдаг Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хэлбэришэгүй бата бэхи байлгын эшэ үндэһэн болоно.

КПСС-ые ба Советскэ правительствые тойрон нягтаар жагсаһан, өөрынгөө арадта хизаарлашагүй үнэн сэхэ байдаг манай сэрэгшэд гүрэнэй аша туһые һэримжэтэйгээр хамгаална. Өөрынгөө Эсэгэ орониие, эб найрамдалай, социализмын ба коммунизмын хэрэгые хамгаалха талаар өөрынгөө патриотическа ба интернациональна уялгые дүүргэхээр тэдэнэр хододоо бэлэн байна.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхим амжалтануудые туйлажа, сэрэгшэд-ракетчигүүд ба артиллеристнүүд өөһэдыигөө һайндэрые угтажа байна. Тэдэнэр дайшалхы шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, сэрэгэй оньһон техникэ шудална. Совет ракетчигүүд түрэл ороноо хамгаалхаар, өөһэдынгөө интернациональна уялга дүүргэхээр хэзээдэшье бэлэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ракетэ табигдахаар бэлэн.

ТАСС-ай фотохронико.

Ярууныи аймагай «Дружба» колхоз жэл бүри шэнэ барилгада ехэхэн мүнгэ һомолдог. Байрын 12 гэр, хоёр бани, хэлхеэ холбооной таһагай байшан, магазин, хониной хоёр хашаа һүүлэй үедэ ашаглалгада үгтэһэн байна. Үнгэрөөшэ жэл колхозой бүхы бригаднуудта электрын элиэ оруулагдаа. Хүсэтэ галай шэжэм холын отара, гүүртэнүүдээр татагдажа дүүрээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой мүнгэ зөөреэр баригдаһан дунда һургуулиин байшан.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ОРЛИГТОО ХҮНДЭТЭЙ БАГША

Багша! Ямар гүнзэгы удха шанартай, нангин үгэ гээшэб. Хэншье хадаа багшын лэ ашаар эрдэм бэшэгтэ һуража, дэлхэйн нюусануудые тайлбарилна, замбуулиниие шэнжэлнэ бшуу. Багшын ажал хүндэтэйшье, харюусалгатайшье. Энээниие үни ойлгоһон Дуся бүри һургуулида һуража ябахадаа, багша болохо дуратайгаа ханинартаа мэдүүлэгшэ һэн.

— Би заатагүй багша болохоб. Орлигойнгоо һургуулида ажаллахаб, нютагайхидтаа эрдэм бэлигээ үгэхэб,—гэдэг бэлэй.

Багша болохо эрмэлзэлдэнь хүндэтэ багшанарынь Вячеслав Алексеевич Кривушкин, Алевтина Владимировна Бербасова, Александра Шарлаевна Аюшеева болон бусад яһала ехэ нүлөө үзүүлээ. Гансашье Дусида бэшэ ааб даа. Сугтаа һураһан олонхи үетэниинь эдиршүүлые хүмүүжүүлхэ, һургаха нангин хэрэгтэ ажабайдалаа зорюулһан юм.

Арбан класс дүүргэһэнэй удаа Дуся Мункоева Улаан-Үдын багшанарай дээдэ һургуулиин биологи ба химиин факультедтэ эробо. Студентын хүхюун ажабайдал, шалгалта болон лекцинүүд...

Зунай аама халуун үдэр. Дээдэ һургуули дүүргэһэн басаган дипломоо хараад, сугтаа һураһан үетэн нүхэдөө үшөө дахин һанаадхиба. Арбан жэлэй туршада дунда һургуули, тиигээд дээдэ һургуули... Һанал эрмэлзэлынь одоошье хүсэлдэжэ, зулгы һайхан зунай тэрэ үдэр залуухан багшын ухаанда хэзээдэшье мартагдахагүйгөөр хадуугдаа бэлэй.

Түрэл Орлигойнгоо дунда һургуулида багшалжа эхилһээр найман жэл болобо. Евдокия Алексеевна Мункоева ажалдаа шэнэ онол арга нэбтэрүүлхын, бүхы һурагшадай классһаа класста орохын түлөө туйлай ехэ оролдолго гаргана. Хэшээлдэ бэлдэхэдээ бии байһан бүхы материалаа элбэгээр хэрэглэжэ, бүришье удха түгэлдэр, һонирхолтой болгохые оролдоно. Биологи болон химеэр тусхай альбом эмхидхэжэ, тэрэнээ шадамараар хэрэглэнэ.

— Евдокия Алексеевна хэшээлнүүдтэ номһоо гадуур ехэ юумэ үгэдэг, тинхэдэнь ехэ һонирхолтой байдаг,—гэжэ һурагшад хөөрэнэ.

— Янза бүриин газетэ, журналнуудһаа элдэб олон материалнуудые би ходо суглуулжа байдагби. Тэдэмни хүдэлмэридэмни ехэ туһатай,—гэжэ багша өөрөө хөөрэдэг.

Жэл бүхэндэ «Наука и жизнь», «Вокруг света», «Природа» гэхэ мэтэ һонирхолтой журналнуудые захижа абадаг заншалтай.

Багшын оролдолгын ашаар тэрэнэй заадаг предмедээр «муу» гэһэн сэгнэлтэтэй һурагша үгы. Жэл бүхэндэ һурагшадынь классһаа класста орожо ябана.

Евдокия Алексеевна түрэлхидтэй нягта холбоо байгуулхые оролдодог. Сүлөөтэй сагтаа һурагшадайнгаа түрэлхидтэй уулзажа, һуралсалай, хүмүүжүүлгын асуудалнуудые хамта шиидхэдэг.

Һурагша К. гэгшэ муугаар һурадаг, хэшээлдээ гээгдэжэ ерэдэг байба. Евдокия Алексеевна хүбүүнэй эжытэй уулзажа, үни удаан хөөрэлдэбэ. Гэртэхиниинь хүбүүнэйнгээ һуралсал тушаа һонирходоггүй, һургуулида ябадаггүй байба. Харин багша тэрэнэй түрэлхидтэй түбшэн даруугаар хөөрэлдэжэ, хүбүүнэйнгээ хүмүүжэл ба һуралсалда тад буруугаар хандажа байһыень ойлгуулба. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хүбүүнэй эжы һургуулида ябадаг, урогуудта ородог болоо һэн. Мүн К-шье һуралсалдаа тад ондоогоор хандадаг боложо, жэшээтэ һурагша болоһон.

Зүгөөр Е. А. Мункоева гансал һуралсалай тала хараад ябадаггүй. Партиин гэшүүн Е. А. Мункоева Орлигой дунда һургуулиин профсоюзай МК-гай гэшүүнээр хеёрдохи жэлээ һунгагдаанхай. мүн эдэбхитэй агитатор юм. Өөрынгөө участогта саг үргэлжэ ошодог, һүүлэй шэнэ һонин, һургуулиин ажабайдал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэдэг заншалтай. Хүнүүд тэрэниие хани халуунаар хүлеэй абадаг юм.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ амжалтатайгаар ажаллаһанайнгаа түлөө Е. А. Мункоева КПСС-эй, ВЛКСМ-эй Ахын райкомууд Хүндэлэлэй грамотануудаар оло дахин шагнаһан, нэрэ алдарынь аймагай Хүндэлэлэй самбарташье бэшэһэн байха.

Бүри һаяхан багша Е. А. Мункоева Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

Ниитын эдэбхитэн нүхэр Мункоева Е. А. дээдэ ба дунда һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой конференциин делегадаар һунгагданхай.

Г. ВЛАДИМИРОВ.

Аха.

Таниие ямараар ханганаб?

МАЛШАДАЙ ХҮЛЕЭДЭГ АЙЛШАН

Үндэрхэн бэетэй, урин сагаан шарайтай хүн налагайханаар энеэбхилэн, урдаһааш харан байха.

Энэмнай автолавкын наймаалагша-жолоошон Гуробазар Мухагшанов гээшэ.

Хориин сельпогой табиһан графигай ёһоор, тэрэ холын гүүртэ, отарануудаар ябажа, малшадые элдэб янзын эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ханган. Һарадаа хоёр удаа эрьехэ даабаритай юм.

Тус автолавка Хориин совхозой 1-дэхи, 2-дохи, Үдын совхозой 1-дэхи отделенинүүдэй, мүн Анаа голой эхеэр үбэлжэдэг аяар 50-яад гүүртын малшадые хангаха маршрудтай. Хэрэгтэй бараа — талха, дабһа, зуруул, дулаан хубсаһа гэхэ мэтэ тон шухала зүйлнүүдые автолавкын асархыень малшад хүлеэжэ байдаг.

Тэдэнэр мүн ажаһуудалай, культурын хэрэгсэлэй эд бараануудые захина. Жэшээнь, Заха нютагта ажаһуудаг үнинэй хонишон Карп Танганов холодильник захижа абаа. Шубэгын Бүтүүдэ һуудаг малшан Н. Казачков, Хотогорто үбэлжэдэг А. Цыренов гэгшэд «Альпинист» гэжэ радиоприемнигуудые автолавкаар асаруулаа.

Ингэжэ холын малшадые һайнаар хангахын тула жолоошон-наймаалагша Г. Б. Мухагшанов шармайн оролдоно.

Малай үбэлжэлгын эхилэмсээр автолавкые даагша Г. Б. Мухагшановай харюусалгатай ажалайнь халуун хаһа эхилээ бшуу.

Ж. БАДМАЕВ.

Хориин аймаг.

Баргажанай Бархан нютагай хүдөөгэй клубта үдэшэлэндөө хүлгөөтэй байдаг болонхой. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд — үбгэн залуугүй үдэшэндөө энэ клубта ерэжэ, нютагай арадай театрай артистнуудай табидаг наада зугаа харахые, зариманиинь эндэхи библиотекэдэ орожо, шэнэ газетэ, журналнуудые уншахаяа, үгышье бол номоо һэлгэхэеэ иишэ ерэдэг. Хүдөөгэй клубта үдэшэ бүри һонирхолтой зүжэг, концерт табигдадаг, кино харуулагдадаг. Үе үе болоод элдэб асуудалнуудаар лекци, элидхэл уншагдадаг.

Илангаяа һүүлэй үедэ—В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн ойртожо байха үедэ энэ клубай хүдэлмэри бүри һонирхолтой боложо байна. Хүдэлмэринь клубай соведэй табиһан түсэбэй ёһоор эмхидхэгдэнэ.

Клубай хүдэлмэридэ эндэхи дунда һургуулиин багша Б. Д. Будаева, хүдөөгэй библиотекын библиотекарь Р. Ешонова болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арадай театрай артистнар «Соёлмаа, Батошулуун» гэжэ Ш. Гениновэй зүжэг бэлдэжэ байна.

Клубай библиотекын уншалгын залда.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХИЛЫН саанаһаа

РАДИ... ТЕЛЕФ... ТЕЛЕГР...

Эрид шангаар буруушаана

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Нью-Йоркдо ноябриин 11-дэ тэһэлэлгэнүүдые эмхидхэлгые дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадагшадта тохохые правительствын газетэнүүдэй зарим түлөөлэгшэдэй эрмэлзэдэг байһые США-гай Коммунис парти эрид шангаар буруушаагаа.

Эдэ бомбонуудые тэһэлэлгэ дайнда эсэргүү хүдэлөөнтэйшье, коммунис хүдэлөөнтэйшье зааханшье холбоогүй гээд США-гай Коммунис партиин хэблэлдэ толилхын тулада дамжуулһан мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Эдэ тэһэлэлгэнүүд ухаан муутай эрьюутэйшүүлэй гү, али дайнда эсэргүүгээр бүхы орон дотор дэлгэрһэн хүдэлөөндэ хабаадагшадые муушалхые һэдэһэн полицейскэ харата ааша гарагагшадай ябуулгануудай хойшолонгынь болоно.

ДАЙНДА ЭСЭРГҮҮ МИТИНГ ВАШИНГТОНДО БОЛОБО

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корр. В. Чуксеев иигэжэ дамжуулна:

Президент Вашингтоной памятнигай дэргэдэ ноябриин 15-да олон түмэн хүн сугларжа, эб найрамдалай түлөө американ тэмсэлшэдэй митинг эндэ болоо. Энэ хадаа Вьетнамда США-гай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгануудые болюулхын түлөө олониитын ябуулганууд түгэсхэлэйнь хүсэтэ ехэ хуби болоно. «Эб найрамдал дары түргэнөөр хангаха» гэһэн уряатайгаар болоһон энэ митингдэ 300 мянга гаран хүн сугларaa. Энэ хадаа американ ниислэлэй бүхы түүхэдэхи рекорд болоно гэхээр. Энэ тоо хадаа Сагаан байшангай тусхайта политикатай саашадаа эбсэхые хүсэдэггүй Зүүн урда Азидахи эшэгүүритэ муухай түгшүүритэ байдалһаа оронииe гаргаха яаралтай ябуулгануудые хэхэ эрилтэ хэдэг олонхи американецуудай һанамжые үнэмшэстэйгөөр харуулжа үгэнэ.

«Эб найрамдал хангаха, дайн байлдаае саашa саашадаа бэшэ, харин дары түргэнөөр болюулха эрилтэ хэхын тулада бидэнэр эндэ сугларaад байнабди» гээд сенатор-демократ Джордж Макговернэй хэлэһэн үгэнүүд хүсэтэ репродукторнуудаар дамжуулагдажа, митингдэ хабаадагшадта дуулдаһан байна. Вьетнамда 40 мянган американецуудай алуулһанһаа уламжалан, гашуудалтай һургаал абахаар бидэнэр хүсэд шиидэнги байнабди гээд сенатор мэдүүлээ.

Вьетнамда правительствын бэелүүлдэг политикые буруушааһан үгэ американ негрнүүдэй гражданска эрхын түлөө мэдээжэ тэмсэлшэ байһан Мартин Лютер Кингын һамган Коретта Кинг митинг дээрэ үгэ хэлээ. Энэ дайн бүхы дэлхэй дээрэ манай нэрэ хүндые ехээр унагаагаа, общественные можо болгон хубааруулаа, залуу үетэнэй дурагүйдэлгые үүдхээ гээд тэрэ хэлээ.

Дайн байлдаа болюулхын, эб найрамдал тогтоохын тулада бидэнэр эндэ сугларaад байнабди гээд сенатор Чарльз Гуделл үгэ хэлэхэдээ заагаа.

«Вьетнам, вьетнам!» гэһэн үгэнүүдые хашхаралдан, митингдэ хабаадагшад үгэ хэлэлгэнүүдые угтадаг байгаа. ДРВ-гэй национальна тугуудые, «Дары түргэнөөр эб найрамдал хангаха» гэһэн үгэнүүдтэй олон тоото плакадуудые митингдэ хабаадагшад барижа ябаа.

Эб найрамдалай тала баригшадай далайсынгаа талаар үзэгдөөгүй ехэ энэ манифестаци хэдэн часай турша соо үргэлжэлөө. Дайнда эсэргүү дуунуудай аялган митингын дүүрэһэнэй һүүлээр удаан саг соо США-гай ниислэлдэ үшөөл зэдэлжэ байгаа.

ЛОНДОНДО БОЛОҺОН МИТИНГ

ЛОНДОН. (ТАСС). Шаналалай хара бүдүүдые хамсыдаа уяһан хэдэн зуун хүн США-һаа Лондондо байдаг посольствын үүдэндэ тодхогдоһон микрофоной дэргэдэ удаа дараалуулан ерэжэ, Вьетнамда алуулһан американ солдадуудай нэрые посольствын хүшэгэ татаатай сонхонууд руу барабануудай наяраан доро хашхаралдаа. Һүлдэ болгогдоһон хуурсагай дэргэдэ газар тэбэрин табан хүбүүн хэбтэжэ байгаа. Демонстрантнууд һандаргагдаһан вьетнам тосхонуудай нэрэтэй, алуулһан американ солдадуудай нэрэ обогтой карточкануудые хуурсаг уруу хаядаг байгаа. Вьетнамдахи дайн байлдаае буруушааһан демонстраци Лондондо ноябриин 25-да иигэжэ эхилээ. Дайн байлдаанда эсэргүүсэн, США-да боложо байһан ябуулгануудые дэмжэхын тулада энэ демонстрациие Англида һуудаг американецуудтай хамта дайнда эсэргүү Англиин органзацинууд эмхидхэһэн байна.

Вьетнамдахи дайн байлдаае эсэргүүсэн буруушааһан манифестацинууд Англиин бусад городуудта мүн лэ болоо.

«АППОЛОН—12» ОНГОСЫН НИИДЭЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Гурбан космонавтын һуужа ябаһан замбуулинай «Апполон-12» гэжэ онгосо һара тээшэ гурбадахи сүүдхэдээ ниидэжэ ябана.

Ноябриин 17-ной үглөөгүүр замбуулинай онгосоһоо телевизионно сеанс дамжуулагдажа, тэрэнэй үедэ «Аполлоной» кабина, экипажай таһагһаа дотоодын люк-лазаар һарын кабина руу орохоёо космонавтнуудай бэлдэжэ байлга харуулагдаа. Космонавтнууд Ч. Конрад ба А. Бинэй һарын кабина руу оролго ба тэндэ байлга хоёр хахад шахуу часай турша соо үргэлжэлөө.

Ч. Конрад ба А. Бинэй һарын кабинаһаа бусажа ерэһэнэй һүүлээр замбуулинай онгосын экипажай унтаха шэнэ үе эхилхэ байна. Космонавтнуудай амаржа байха үедэ Москвагай сагаар 16 час 30 минутада «Апполон-12» һарын татадаг полидо орохо байна.

Хьюстондохи замбуулинай центрһээ абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор космонавтнуудай бэе гэмгүй һайнууд.

Добтолго үргэлжэлһөөр

АММАН. (ТАСС). Аль-Муджамийя (Иордан мүрэнэй хойто талын хүби) хүүргэ шадар оршодог Машрум райондо израиль самолёдууд ноябриин 17-до гал шатаадаг бомбонуудые хаяа, пулемёдуудаар буудаа. Зенитнэ артиллери буудажа добтологшодые сухарихыень баадхаһан.

САТО ВАШИНГТ... ЮУНДЭ АЯНШАЛХАН...

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корр. В. Чуксеев иигэжэ дамжуулна. Японой премьер-министр Эйсаку Сато албанай хэрэгээр ноябриин 17-до Вашингтон ерэхэ, президент Никсонтэй американ правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлсээ хэхэ байна.

Болохоёо байһан хэлсээнүүдтэ американ хэблэл ехэ анхарал хандуулна. Газетэнүүдэй зааһанай ёһоор, Окинавын ерээдүй тухай асуудалда анхарал хандуулагдаха юм.

Олониитын баалалтаар Японой правительство хадаа аралые Японой хиналтада бусаажа үгэхэ тухай эрилтэ Холбоото Штадуудай үмэнэ табиха баатай болоһон байгаа. Газетэнүүдэй бэшэһэнэй ёһоор, сааша саашадаа аралые Япондо бусаажа үгэхэ найдуулга үгэхөөр американ хүтэлбэрилэгшэд бэлэн байна. Гэбэшье Окинавые Япондо дамжуулжа үгэһэнэй һүүлээр өөрынгөө аэродромуудые, зэбсэгтэ хүсэнүүдые тэндэ үлөөхые хэлсээнүүдэй үедэ баадхаха һанаашалга американ тала гаргана гээд «Вашингтон ивнинг стар» газетын шэнжэлэгшэ бэшэнэ.

Вашингтондо тодорхойлогдоһон хараа бодол хадаа «Урда Вьетнам, Урда Корей гү, али Тайвань гэхэ зэргын районуудта американ зэбсэгтэ хүсэнүүдые хэрэглэхэ арга боломжо бии гэжэ шанга хараа бодол баримталха эрилтэ конгресс дотор табигшадые ба ... найдуулха» арга Ник... тельствада олгоно гэ... Сайенс манитор» т...

Окинава тухай асуу... һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ... хоёр ороной хооронд... наймаанай харилсаан ... үедэ лаб зүбшэгдэхэ ... кан дэлгүүр дээрэ япо... нуудай үрдилдэжэ ... США-гай ажал хэрэг... шордон түбэгшөөжэ ... дүүлдэг болоһоор үни... лэлэй зааһанай ёһоор, ... буултануудые хэхэ ... дые үгэһэнэйнгөө түлөө ... лаһаа экономическа ... хэхыень баадхаха гэж... правительство һанааша...

Сатын аяншалхын ... ной олониитэ үргэн ... нуудые хэжэ. Окинав... баазануудые усадхаха, ... кан «сэрэгэй договоры... эрилтэнүүдые хэһэн ба... рамдалай түлөө япон ... һанал нэгэдэлгын ... дые Сатын аяншалгын ... кан ниислэлдэ үнгэргэх... да эсэргүү организац... лэжэ байнхай.

ИНК ПАРТИДАХИ БАЙ...

ДЕЛИ. (ТАСС). Баруунай үзэл баримталагшадай хэршье оролдолго гаргаа һаань, Индира Гандиин түрүү хараа бодол орон дотор улам бүри ехээр дэмжэгдэнэ. «Конгресситнүүдэй этигэл найдабарида хүртэхэеэ болиһон дээрэһээнь» Ниджалингаппые Индиин национальна конгресс гэжэ партиин түрүүлэгшын тушаалһаа гаргаха эрилтэ ИНК-гай бүхэиндиин комитедэй—партиин хуули гаргалгын дээдэ органой 7 гэшүүд эрилтэ хээ гээд газетэнүүд мэдээсэнэ.

Гэбэшье ИНК парти доторхи баруунай үзэл баримталдаг хүсэнүүд премьер-министр Индира Гандиин байдалые муудхааха зорилгоор шэнэ һэдэлгэнүүдые хэнэ. Премьер-министрэй урдын орлогшо Морарджи Десаи гэгшые ИНК-гай парламентска фракциин шэнэ ударидагша гэжэ соносхоһон резолюциие баруунай үзэл баримталдаг бүлэг ноябриин 16-да болоһон заседани дээрээ баталан абаа. Тиимэ болохолоороо, Индиин парламентда Гандиин правительствада дурагүйлхэдэг ИНК-гай шэнэ парламентска фракци байгуулагдаһан болоно гээшэ.

Энэ бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэд баруунай үзэл хэтэрмэ ехээр баримталдаг хүсэнүүдтэй үгэсэнэ, Морарджи Десаи, ИНК-гай урдын түрүүлэгшэ Камарадж «Сватантра» гэжэ хархис партиин ударидагшадай нэгэн Масани гэгшэтэй хэдэн дахин уулзаа. Элэ уулзалганууд хадаа «премьер-министртэ, тэрэнэй ...ствада эсэргүү үрг... «Сватантра», «Джан С... шэлэн бусад баруунай ... һээ парламентска сесси... урда тээ байгуулха г... кадай» ехэ һэдэлгэ ... «Пэтриот» газетэ заа...

ДЕЛИ. (ТАСС). Инд... тын үбэлэй сесси н... эндэ хүдэлмэреэ эхил...

ИНК-гай парламен... заседани дээрэ ноябр... хэлэхэдээ, премьер-ми... Гандиин тэмдэглэһэнэй ... сиин хүдэлмэридэ «ех... тохёолдохо байна.

ИНК-гай хүтэлбэрид... кат» гэжэ нэрэтэй ... бүлэглэлэй можо болох... правительствада эсэргү... тиин парламентска бүл... тала баригшадаар байгу... да хүргөө.

Тиигэбэшье Делиин ... тэмдэглэһэнэй ёһоор, Ин... правительствада «сэхэ ... доногүй». Ороной пра... бэелүүлдэг гадаадын ба ... политикын гол шухала ... даар тэрэниие дэмжэ... тухайгаа Индиин Ком... параллельна компарти, ... Мунне тр Казхагмай» па... социалис партиһаа депу... рим хуби, нэгэдэмэл ... парламентска бүлэг, бэе... депутадуудай олонхи...

Шэнэ правительствын програм...

ТУНИС. (ТАСС). Национальна суглаанай пленарна заседани эндэ боложо, шэнэ правительствын программна мэдүүлгые Тунисай премьер-министр Бахи Ладхам уншаа. Арадуудай хоорондо үнэн зүрхэнэй таатай һайн харилсаа холбоо тогтоохые, тэгшэ эрхэдэ, бэе бэеэ хүндэлэлсэлгэдэ, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ябадалда үндэһэлэн бүхы оронуудтай харилсаагаа бэхижүүлхые Тунис хододоо эрмэлзэдэг байгаа гээд тэрэ мэдүүлээ. Араб оронуудтай харилсаан ту... тоходоо, энэ харилсаа... ёһоор хүгжэнэ гээд прем... заагаа.

Экономикын талаар ... во национальна эконом... литикын хараа шугамые ... хүдөө ажахын талаар ... оролдолгонууд гурбан—... перативна ба энгэй се... һайжаруулгада зорюула... Б. Ладхэм саашань хэл...

Чингис ГУРУЕВ

ХУН ШУБУУД

Тэрэ дээрэ үндэртэ,
Тэнгэриин гүн уужамда,
Зэбэ һоршо һануулан,
Зэлэ татаһаар хушууржа,
Ганганаан дороо уйдхарлан,
Газар дайдаяа орхижо,
Холын урда зүг уруу
Хун шубууд ниидэнэ.
Түрэл дайда нютагтам,
Түбхинэн, сүлөө үдэжэ,
Үнэр тэгшэ баяртаа
Үри хүүгэдээ дэгжээжэ,
Сэлмэг энхэ огторгойн
Сэнхир агаар соо жаргаха
Хун арюухан шубуудай
Хуби заяан хүндэтэй.

Хүшэр замай бэрхэшээл
Хүндэ гээд сухарингүй,
Омог хүхюун ниидэһээр
Орон нютагаа бусахал.
Энэ наһанайнгаа золтойдо
Эды гайхамшаг шубуудтай
Хүнүүд шэнгеэр уулзаха
Хүсэл ехэдэ найданхайб.
Удаан, удаан зогсожо,
Хун шубуудаа үдэшэнэм.
Утын зам гаталха
Агуу зоригто атаархнам.
Газартаа мүлхижэ ядахагүй
Гани золдоо голхорном.
Жэгүүр дали байхагүй—
Жэгтэй табисуур гээшэ ха!

ҺЭБХЕЭН УУЛА

Эртын наранай туяа
Элдин нютагайм энгэртэ,

Эхым үдэшэхы юрөөл
Эхин замайм баярта,—

Һэбхеэн шамһаа гараaб,
Һэбхеэн, шамаяа һанааб.

«Хэбэд номхон Хэжэнгэдээ»
Хэтын үльгэрэй зугаатайш,
Хибэс ногоохон үлгыдөө
Хэды һайхамши? —
магтаалтайш.
Мүнөө шамаяа һанахадам,

Мүнхын уута—жаргалтайш.
«Тогоон шулуун» оройшни
Толи мэтээр үзэгдөөд,

Энэ наһанайм харгы зам
Эли тодоор хүтэлнэ гээд,
Холо харида ябахадаа,

Ходо шамаяа дурдагшаб.
Шэнэ байдалта дайдым
Шэнжэ түхэл асарнаш,

Ажалша омог арадайм
Амжалта ходо баталнаш,—
Дура сэдьхэлһээ мүндэлһэн

Дуугаа хүбүүншни татана,
Гоохон дангина шэнги
Гоёор хүхэрэн харагдажа,
Түшэг найдал шэнги
Түбшэн налуу нэмжыжэ,
Арюухан заяан соохоноо
Сарюухан зандаа мүнхэрнэш.

Зоной сэдьхэл амаруулха
Золой һайхан хубитай.
Хүнды жалгын сэнгэлигтэ
Хүндын шэмэг һүлдэтэй
Аршаан булагууд дэлбэрдэг,
Арад зондоо хэшэгтэй.

Хэзээ хододоо солотой,
Хэтын үльгэрэй зугаатай,
Дура сэдьхэлдэ хүндэтэй,
Дуунай агуу зэндэмэнитэй,
Һэмжэн сагаан оройтой
Һэбхеэн уулам, Һэбхеэн уула!

Ч. ДАРИБАЗАРОН

НАРҺАН ХОХЮУР ХОЁР

БАСНИ

Тажагар улаан нарһанда
Ташарайгүй хохюур өөдэрхэбэ:
«Эй даа, шам шэнги барһанда
Ээзэд гэжэ байхагүй,
Олон мянган таанад сооһоо
Олоод лэ намайе абаашахал

Хэдэн хараанай газарһаа
Хэнһээш элеэр харагдахаб,
Түүхэй нойтон таанадһаа
Түрүүн хэзээш түлигдэхэб.

Харин таанад хайратайт даа,
Хабарш, үбэлш хамаагүй
Гунигта дуугаа дуулахажа,
Гутахадажа хододоо һуухатнайл...»

«Хальһагүй боложо хатаһандаа,
Халдахаа бидэндэ болиһондоо,
Хорон үгөөр хуугайлһан
Хохюур баармы харыта.

Эгээл ута замаа мэдэнэл —
Эгээлээл пеэшэнэй хүлеэһы хэлэнэл.
Тайгын нэмэри болохоо болиһоноо,
Таатай зохидоор мэдэрбэл»,— гээд

Сухалааш хүрөөд нарһан
Сулахан гэгшын гэшүүһээр
Борьбо дундуурнь татажархихадань,
Бодохоёо болнбо хохюур.

Шадал тэнхээгээ барагдашанхай
Шал тэнэг заримашуул
Хохюуртал адляар хонхиножо,
Хоро үһөө малтагшал.

ШЭНЭ ТОСХОН

Бэшүүр тосхоной хажууда үшөө нэгэ һуурин бодожо байнхай. Энэ һууринда магазин, хүүгэдэй саад, конторо баригдаха юм. Энэ һууринда мелиораторнууд ажаһууха. Юуб гэхэдэ, Бэшүүрэй уһалууриин системэ шэнээр хубилгагдан заһабарилагдажа эхилээ. Бэшүүр гол дээрэ хаалта хэгдэжэ, «Рассвет», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай сабшалан, таряалан уһалагдадаг болохо. Энэ хаалта заһабарилха хэрэгтэ 6,5 миллион түхэриг һомологдонхой. Барилгын захалхаһаа урид хирпиисын завод баригдажа эхилээ. Энэ завод жэлдээ 10 миллион хирпиисэ гаргаха хүсэтэй. Энэ хирпиисэнь хаалтада, мүн гэр барилгада хэрэглэгдэхээр хараалагданхай. Иигэжэ ойрын жэлнүүдтэ эндэһээ уһан сабшалан, таряалан уруу ошохо.

А. БОБРОВ.

ХЯАГТАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

БАЯР БАЯСХАЛАНТАЙГААР...

Гүрэнэй Буряадай филармониин бүлэг артистнар аймагаймнай колхоз, совхозуудай ажалшадта һонирхолтой концерт-лекци харуулжа баясуулба.

Буряадаймнай мэдээжэ артистнууд Тарас Карпов, В. Бадмацыренова. Будаханда Дашиева гэгшэдэй агуу ехэ багша Ленин тухай, парти тухай, түрэл Буряад орон тухай олон Буряад дуунуудые ирагуу хонгёо хоолойгоор ханхинуулхадань сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан байна.

Субагта тосхоной хүдөөгэй клуб соо болоһон айлшадай хахасалгын үдэшэдэ КПСС-эй Хяагтын райкомой агитаци ба пропагандын таһагые даагша С. Бадмаев филармониин артистнарта КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамота барюулаад, саашанхи ажалдаа амжалта туйлахыень хүсэһэн байна.

ЗҮБЛӨӨН ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Һаяхан аймагай түб—Хяагта хотодо арадай гэгээрэлэй соведэй ээлжээтэ зүблөөн болобо. Эндэ Хяагтын найман жэлэй һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Е. С. Матвеевагай, мүн Ара-Алцагадай дунда һургуулиин директор Д. Ц. Цыбиктаровай һуралсалай шэнэ программада ороһон эхин классуудай хүдэлмэри тухай хэһэн тоосооень шагнаба.

Энэ зүблөөндэ Шара-Голой дунда һургуулиин директор В. В. Башинхаев бүгэдэ ниитэдэ дунда эрдэм олгохо гэһэн гүрэн түрын абаһан шиидхэбэриин хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

А. СУРМАЧ.

ПРАВДА БУРЯТИИ мүнөөдэрэй номертo:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ленинэй үндэр шанда хүртэхын түлөө» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Эхэ оронноймнай һүртэ хуяг» гэһэн ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэртэ зорюулагдаһан ТАСС-ай материал. «Колхозникуудай съездын делегат» гэһэн гаршаг доро Г. Болдогоевой зураглал.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Туһатай хөөрэлдөөн» гэһэн В. Пешняевай статья. «Өөрынгөө хэрэгтэ үнэн сэхээр...» гэһэн Н. Мадуевагай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Амархыетнай уринабди» гэһэн Л. Мартыновагай корреспонденци. «Колхозникуудай бүхэсоюзна съездые угтуулан» гэһэн гаршаг доро АНН-эй материал. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: спортын һонин. Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

СЭНХИ... ЭКРАНУУД...

15 часһаа 19 час ху... ваһаа дамжуулга. 15 ча... доторхи һонин. 15 час 1... һаа үхибүүдтэ зорюу... жуулга. 16 час 15 мину... дарта Буденовско» г... жуулга. 16 час 45 ... «Эфиртэ—залуу наһан» ... жуулга. 17 час 30 ... спортын һонин. 17 час ... һаа телеспектакль.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУ... часһаа «Совет кино» ... нал.

19 час 10 минутаһ... һаа дамжуулга. 19 час 1... һаа «Долоон үдэр» гэ... рондын программа.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУ... час 55 минутаһаа хо... һонин. 20 час 10 мину... кел» гэжэ залуушуул... һан программа. 20 час ... таһаа В. Коростылев... найданаб» гэһэн Лени... диин зүжэг.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышлен... строительства—61-35, советского строительства и быта—... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.